

Asociația Ψ-Quest Cluj-Napoca
psi.quest.info@gmail.com
www.psi-quest.ro

CODUL ETIC ȘI DE CONDUITĂ PROFESIONALĂ al Asociației „Ψ-QUEST”

Intră în vigoare din data de 07.05.2013

Cluj-Napoca

2015

Cuprins

I. INTRODUCERE	3
1.1. Generalități	3
1.2. Procesul de luare a unei decizii etice	4
1.3. Definirea unor termeni	5
1.4. Natura și obiectivele Codului Etic.....	6
1.5. Aplicabilitatea Codului Etic.....	7
II. PRINCIPII GENERALE	7
2.1. Principiul respectului față de drepturilor omului și a demnității umane	8
2.2. Principiul beneficienței și nonmaleficienței	8
2.3. Principiul integrității	9
2.4. Principiul justeții	9
2.5. Principiul loialității și responsabilității profesionale și sociale	9
III. STANDARDE ETICE	10
3.1. Soluționarea problemelor/dilemelor etice	10
3.2. Competențe	12
3.3. Relații interumane	15
3.4. Intimitate și confidențialitate	19
3.5. Reclamă și declarații publice.....	21
3.6. Păstrarea informațiilor despre clienți și onorarii practicate	23
3.7. Cercetare și publicații.....	25
3.8. Evaluare.....	27
3.9. Serviciile de psihoterapie	32
IV. DISPOZIȚII FINALE	38
V. BIBLIOGRAFIE UTILIZATĂ	38

I. INTRODUCERE

1.1. Generalități

Codul Etic și de Conduită Profesională al Asociației „Psi-Quest” (în continuare Psi-Quest sau Asociație) a fost compilat și adoptat în 03.05.2013, în acord cu: dispozițiile Declarației Universale a Drepturilor Omului (adoptată la 10 decembrie 1948, prin Rezoluția 217 A în cadrul celei de a III-a sesiuni a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite); prevederile Constituției României (2003); Codul Deontologic al Profesiei de Psiholog cu Drept de Liberă Practică din România (varianta din 2004, proiectul din 2013), Principiile Etice ale Psihologului și Codul de Conduită elaborat de către Asociația Psihologilor din America (2010), Codul Etic al Asociației Americane a Psihoterapeuților de Cuplu și Familie (2012), Codul Etic al Asociației Europene de Terapie Familială (2012), respectiv a altor Coduri Etice ale unor organizații profesionale din domeniu (a se vedea Bibliografia).

Prezentul Cod Etic și de Conduită Profesională al Psi-Quest poate fi utilizat atât de către membrii Asociației (care își desfășoară activitatea în mediul public și/sau privat), cât și de beneficiarii serviciilor oferite de către membrii Psi-Quest, publicul larg.

Codul Etic și de Conduită Profesională al Asociației Psi-Quest este dedicat susținerii și promovării dezvoltării psihoterapiei și a consilierii psihologice ca științe și profesii, respectiv a educației și cercetării științifice desfășurate în acest domeniu. Codul Etic constituie fundamentul soluționării problemelor etice care survin de-a lungul practicii diferitelor ramuri ale profesiei.

Practica reflectivă, transparența și consultarea colegială pot preveni o mulțime de probleme etice sau agravarea acestora.

Codul Etic și de Conduită Profesională al Asociației prezintă diferite nivele de autoritate. Acesta reprezintă documentul intern cu caracter normativ pe baza căruia poate fi apreciată răspunderea disciplinară a membrilor de către Comisia Etică a Psi-Quest. Codul Etic și de Conduită Profesională al Asociației Psi-Quest nu poate constitui cadru normativ pentru tragerea la răspundere penală, civilă sau administrativă a membrilor Psi-Quest. Legislația țării și Codul Etic de regulă se află într-o relație complementară. Prezentul Cod Etic nu poate înlocui consultul de specialitate obținut de la un avocat/jurist. Alături de Codul Etic, membrii Asociației trebuie să se conformeze codurilor deontologice ale profesiei din care fac parte.

Codul Etic și de Conduită Profesională al Asociației Psi-Quest – în continuare Codul Etic – conține o introducere, cinci principii generale și nouă standarde etice specifice.

Principiile Generale constituie scopuri aspiraționale care au menirea de a inspira și ghida membrii Psi-Quest către idealurile practicii profesionale (nu se constituie într-o bază pentru recurgerea la sancțiuni disciplinare).

Standardele etice constituie reguli de conduită obligatorii pentru membrii Psi-Quest (se constituie într-o bază pentru recurgerea la sancțiuni disciplinare).

Majoritatea standardelor etice se aplică pentru o largă varietate de roluri și activități profesionale nu numai pentru practica consilierii și psihoterapiei.

Aplicarea standardelor etice se realizează în context, punând în lucru gândirea rațional-critică.

Standardele etice prezente în Codul Etic nu sunt exhaustive. Faptul că un anumit comportament din sfera exercitării profesiei nu este stipulat în cadrul standardelor etice nu înseamnă că acesta nu are caracter etic sau ne-etic.

În condițiile în care se produce un conflict între standardele Codului Etic și Legislația țării, este indicat ca specialistul să realizeze toate eforturile rezonabil posibil în vederea dizolvării acestui conflict într-o manieră adecvată respectând întotdeauna Drepturile Fundamentale ale Omului.

1.2. Procesul de luare a unei decizii etice

În procesul de luare de decizii referitoare la comportamentul lor profesional este necesar ca membrii Psi-Quest să ia în considerare Codul Etic și de Conduită Profesională al Asociației alături de: Codul Deontologic al Profesiei de Psiholog cu Drept de Liberă Practică din România (adoptat prin Hotărârea CPR din 1 noiembrie 2013), legislația țării, propria conștiință (se recomandă atenție acordată propriilor valori și grijii față de neinterferarea acestora cu percepția specialistului și decizia justă a acestuia), respectiv părerile specialiștilor din domeniu exprimate în cadrul consultărilor cu aceștia. De asemenea membrii pot lua în considerare și alte Coduri Etice, Ghiduri, Linii Directoare fundamentate științific, elaborate de către organizații profesionale, specialiști competenți, certificați și recunoscuți în domeniu, sau alte surse de încredere din literatura de specialitate, însă conținutul acestora nu surclasează standardele prezentului Cod Etic.

Toate cele cinci principii etice și cele nouă standarde etice se iau în considerare de către membrii Psi-Quest în demersul luării unei decizii etice. Procesul trebuie să fie unul relativ rapid, conducând spre o soluție simplă într-o situație etic complexă. Demersul luării deciziei este simplu în circumstanțele în care normele sunt clare pentru situația dată și nu se produc contradicții între principii și standarde. În situațiile în care principiile etice se află în conflict, nu se poate acorda aceeași greutate fiecărui principiu în parte și totodată complexitatea dilemelor etice nu permite o ierarhizare fermă a principiilor. Acestea pot fi situații care nu se pot rezolva ușor și necesită timp pentru deliberare.

Pași fundamentali în luarea unei decizii etice:

1. Identificarea parametrilor situației care impune o decizie fundamentată etic
2. Identificarea aspectelor și practicilor relevante etic prin selectarea și accesarea surselor de informație adecvate etic (dacă e necesar inclusiv consultarea colegilor, a unui supervisor)
3. Evaluarea drepturilor, responsabilităților și stării de bine a părților implicate
4. Elaborarea alternativelor posibile
5. Analiza probabilității riscurilor și beneficiilor de scurtă durată, de lungă durată și a celor în derulare (prezente) pentru fiecare alternativă de acțiune asupra clientului (individului/ cuplului/ familiei), colegului, clienților colegului, participanților la cercetare, asupra instituției în care aceștia sunt angajați sau la care sunt afiliați, asupra Psi-Quest, și asupra disciplinei, societății
6. Alegerea celei mai bune direcții de acțiune după aplicarea conștientă a principiilor și standardelor Codului Etic
7. Verificarea faptului dacă raționamentul pe care se fundamentează decizia este unul logic, lucid și consistent
8. Documentarea procesului de luare a deciziei

9. Transpunerea celei mai bune direcții de acțiune în fapt
10. Evaluarea rezultatelor acțiunii alese (a consecințelor benefice și nebenefice asupra clientului/colegului/participantului la cercetare, etc. și a tuturor părților implicate)
11. Asumarea responsabilității pentru consecințele acțiunii și monitorizarea acestora
12. Manifestarea autentică a părerii de rău pentru consecințele negative, respectiv corectarea, remedierea acestora ori de câte ori este posibil și menținerea angajării în procesul de luare a deciziei în condițiile în care situația etică nu a fost soluționată. Reangajarea în procesul de luare a deciziei
13. Tragerea unor învățăminte pentru propria persoană, pentru ceilalți, pentru societate în urma parcurgerii procesului.

Membrii Psi-Quest sunt încurajați, li se recomandă ca în situațiile în care se află într-un proces de deliberare, consumator de timp, sau se află în impas să se consulte cu colegii lor sau cu persoane avizate (Comisia Etică a Asociației), pentru obiectivitate și clarificare în procesul de luare a deciziei. Deși decizia direcției de acțiune aparține membrului în cauză, căutarea și apelarea la astfel de consultări reflectă maturitate profesională și o abordare etică a procesului de luare a deciziei.

1.3. Definirea unor termeni

Asociat/ membru – în prezentul material sunt utilizați ca și termeni interșanjabili.

Asociația Psi-Quest este organizație de persoane fizice, neguvernamentală, cu caracter nelucrative, autonom și apolitic. A fost înființată în 18 noiembrie 2009, în temeiul O.G. nr. 26/2000, modificată prin L. nr. 246/2005 și are personalitate juridică, având C.I.F. 26485775.

Asociația își propune susținerea și promovarea dezvoltării psihoterapiei și a consilierii psihologice ca științe și profesii, respectiv a educației și cercetării științifice desfășurate în acest domeniu în deplin acord cu normele etice și deontologice ale profesiei.

Client – în acest context constituie orice persoană/ sistem cu care specialistul membru Psi-Quest se angajează în contact profesional: individ, cuplu, familie, copii, adolescenți, grupuri de cupluri sau familii care beneficiază de procesul de consiliere, psihoterapie (atât persoane cu care specialistul vine în contact direct, cât și persoanele pe care actul psihoterapeutic le influențează deși nu sunt participanți direct la intervenția propriu-zisă); alți specialiști din domeniul sănătății mintale care participă la conferințe, formări continue, workshopuri organizate de Asociație; subiecții participanți la cercetare științifică; organizații, agenții cu care specialistul membru Psi-Quest se angajează în roluri profesionale.

Specialist afiliat – se referă la acele persoane, având diverse profesii în domeniul sănătății mintale (psihoterapeuți, medici psihiatri, neurologi, medici de familie, asistenți sociali, psihopedagogi, etc.) care sunt membri ai Asociației și desfășoară activități profesionale sub egida acesteia.

Psihoterapeut – se referă la o persoană care a dus la bun sfârșit un program de formare acreditat în domeniul psihoterapiei în urma căruia a obținut un anumit nivel de calificare profesională - treaptă de specializare – dovedit prin certificat și atestat. În

condițiile în care specialistul în cauză este membru al unei organizații profesionale de specialitate, atunci este **psihoterapeut înregistrat**.

Termenii de: specialist, psihoterapeut - în contextul prezentului material: (1) nu se referă doar la profesioniștii cu drept de liberă practică într-unul din domeniile sănătății mintale, ci și la membrii Asociației aflați în programe de formare profesională; (2) se referă exclusiv la asociații Psi-Quest.

Termenii de: rezonabil, adecvat, potențial, înțelept – sunt incluse în standardele prezentului Cod Etic în condițiile în care:

- permit judecata profesionistă a specialistului
- elimină in justițea sau inegalitatea survenită în condițiile în care termenul nu ar fi utilizat
- asigură o aplicabilitate de-a lungul unei palete largi de activități ale specialistului
- protejează împotriva unui set rigid de reguli

Notă:

A manipula – înseamnă a antrena, prin mijloace de influențare psihică, un grup uman, o comunitate sau o masă de oameni la acțiuni al căror scop aparține unei voințe străine de interesele lor; a exercita dominație psihologică asupra unui individ sau asupra unui grup (DEX online).

Rezonabil – semnifică o judecată care se potrivește judecării unor specialiști care desfășoară activități similare în circumstanțe similare având ca bază de pornire cunoștințele pe care ar fi de dorit să le posedă specialiștii la un respectivul moment dat în timp.

Metode pseudoștiințifice, metode neștiințifice – înseamnă credințe, practici care se pretind a fi științifice/ academice, dar în realitate nu au o asemenea fundamentare: nu aderă la vreo teorie, metodă științific validată (observație, experiment), le lipsește posibilitatea de a le fi testată veridicitatea și le lipsesc dovezile empirice. (<http://www.psychologicaltreatments.org/>).

1.4. Natura și obiectivele Codului Etic

Scopurile urmărite prin compilarea și adoptarea Codului Etic și de Conduită Profesională al Psi-Quest le constituie: definirea principiilor generale și a standardelor de conduită profesională pentru specialiștii membri ai Asociației în vederea asigurării inspirării și ghidării acestora; informării și protejării membrilor publicului care apelează la serviciile acestor specialiști.

Psi-Quest face eforturi pentru îmbunătățirea standardelor practicii profesionale a specialiștilor din domeniul sănătății mintale prin promovarea unor standarde profesionale înalte în: practica psihoterapeutică profesională, procesul de formare și supervizare a psihoterapeuților, respectiv în cercetare, publicații și alte tipuri de manifestări profesionale.

Aplicarea în practica profesională a Codului Etic necesită un angajament personal și un efort depus pe durata întregii vieți profesionale referitor la acțiunea etică în calitate de psihoterapeut, formator-supervizor, cercetător, specialist aflat în formare, supervizat, coleg.

1.5. Aplicabilitatea Codului Etic

Codul Etic se aplică tuturor membrilor Asociației, indiferent de forma concretă a calității lor de membru sau de funcția deținută în cadrul Asociației.

Membrii Psi-Quest (asociații) prin înscrierea liber consimțită în Asociație și menținerea statutului lor de asociat, se angajează în mod automat la: (1) familiarizarea cu acest document; (2) respectarea principiilor și standardelor Codului Etic și la supunerea față de procedurile disciplinare care sunt menite să protejeze conduita profesională adecvată (se pot aplica sancțiuni pentru noncompliance la standardele prezentului Cod Etic); (3) evaluarea continuă a aspectelor etice ale practicilor profesionale; (4) semnalarea către Comisia Etică a Asociației a problemelor, dilemelor etice nou apărute; (5) semnalarea în condiții adecvate, spre forurile competente a comportamentelor ne-etice ale colegilor (pentru a nu se constitui complici la situația ne-etică creată). Membrii Asociației au obligația etică de a-și examina propriile motivații care stau la baza acestor sesizări și de a evita realizarea de plângeri malițioase, vexatoare la adresa colegilor; (6) acceptarea de feedback de la colegi pentru propriile abateri de la principiile și standardele etice și realizarea în plan concret a pașilor potriviți în vederea remedierii, soluționării situațiilor create; (7) cooperarea onestă cu Comisia Etică sau cu alte organe ale Psi-Quest.

Codul Etic se aplică doar activităților profesionale ale specialiștilor de-a lungul unor variate contexte (contact direct, telefonic, poșta clasică, mediu electronic). Activitățile desfășurate din sfera pur personală a acestora nu constituie obiectul prezentului Cod Etic.

Membrii Asociației sunt supuși procedurilor și sancțiunilor disciplinare ale Comisiei Etice a Psi-Quest (avertisment realizat în scris, suspendare pe termen limitat, pierderea definitivă a calității de asociat, notificarea altor foruri competente sau persoane respectiv a părților interesate) în condițiile producerii de reclamații fondate, sesizări, autosesizări, respectiv abateri în flagrant față de comportamentul integru și profesionist stabilite în prezentul Cod Etic și de Conduită, respectiv în alte Regulamente ale Asociației (de exemplu Regulamentul de Funcționare Internă). Procedura de realizare a reclamațiilor, de investigare și de rezolvare a plângerilor care implică probleme etice este descrisă în Regulamentul de Funcționare a Comisiei Etice a Psi-Quest. Scopul primar al Codului Etic este de a stimula gândirea și judecata etică, nu de a pedepsi.

Se consideră că violează prevederile prezentului Cod Etic și este pasibil de sancțiuni mergând până la excludere acel membru al Asociației care: (1) este condamnat pentru un delict penal; (2) își atribuie competențe, calificări sau funcții pe care nu le posedă; (3) recurge la plagiat sau alte forme de furt, fraudă, înșelăciune; (4) este sancționat sau exclus din alte asociații profesionale pentru motive disciplinare; (5) este sancționat prin suspendarea dreptului la practică sau a certificatului de psihoterapeut de către instanțele abilitate pentru acordarea sau retragerea acestora; (6) devine incapabil să practice psihoterapia datorită abuzului de substanțe sau a stării de sănătate (fizică sau mintală); (7) refuză să coopereze cu Asociația în cazul în care se înregistrează o plângere la adresa sa sau se constată că se abate de la normele etice ale Asociației sau de la dispozițiile legale în vigoare.

II. PRINCIPII GENERALE

Specialiștii membri Psi-Quest se vor strădui activ pentru înțelegerea profundă, înlăturarea suferinței, promovarea securității, a sănătății și a stării de bine a: clienților (indivizi, cupluri, familii, alți specialiști, etc.), a persoanelor aflate în programele de educație și formare, supervizare, subiecților participanți la cercetare.

2.1. Principiul respectului față de drepturile omului și a demnității umane

Specialiștii afiliați respectă cu sensibilitate drepturile, demnitatea și valoarea omului. Respectă dreptul oricărui client la intimitate, confidențialitate și auto-determinare.

Specialiștii afiliați respectă cunoștințele, experiența, expertiza clienților și a tuturor părților implicate.

Specialiștii afiliați respectă dreptul clienților de a lua decizii, facilitează înțelegerea de către aceștia a responsabilității proprii în luarea deciziilor și a consecințelor probabile ale deciziilor lor. În nici o situație specialiștii nu manipulează clienții în vederea luării unor decizii care slujesc interesele specialistului în detrimentul intereselor clientului.

Specialiștii afiliați prezintă disponibilitate de a explica clienților modul în care au ajuns la decizia etică în cauză.

Specialiștii afiliați protejează drepturile, interesul major și starea de bine a persoanelor a căror auto-determinare este limitată, a persoanelor vulnerabile în general.

Specialiștii afiliați sunt conștienți de diferențele culturale, individuale și cele legate de rol, inclusiv cele fundamentate pe apartenența rasială, naționalitate, limbă maternă, vârstă, gen, statut social, convingere și/sau apartenență religioasă, convingere atee/agnostică/ a-religioasă, convingere/ opinie politică, dizabilitate, identitate și orientare sexuală. Specialiștii se străduiesc să elimine biasările care pot să apară în munca lor pe baza acestor factori și se străduiesc să-și respecte și trateze clienții într-o manieră cultural sensibilă, lipsită de prejudecăți.

Specialiștii afiliați dovedesc respect și grijă față de mediul natural, acesta având un impact direct asupra supraviețuirii și stării de bine atât la nivel individual cât și la nivel colectiv al oamenilor.

2.2. Principiul beneficienței și nonmaleficienței

Specialiștii afiliați au obligația de a depune efort pentru starea de bine a clienților cu care lucrează și de a se strădui să nu le producă acestora prejudicii, suferință (fizică și psihică) nenecesară.

Specialiștii afiliați, în eforturile lor de a nu face rău clienților, vor ține cont de faptul că interesele diferiților clienți pot fi diferite.

Întrucât judecățile și acțiunile științifice, profesionale ale specialiștilor afiliați influențează viețile altor persoane, cei dintâi trebuie să-și protejeze clienții de efectul potențial nebenefic al unor factori din sfera lor personală, financiară, politică, religioasă, socială, organizațională.

Specialiștii afiliați vor face eforturi în vederea: (1) conștientizării influenței pe care propria stare de sănătate fizică și psihică o are asupra abilității lor de a fi utili clienților cu care se angajează în roluri profesionale; (2) luării unor decizii adecvate în acest sens când acestea sunt necesare sau dezirabile.

2.3. Principiul integrității

Specialiștii afiliați vor promova acuratețea, obiectivitatea, onestitatea, corectitudinea și buna-credință în activitățile lor profesionale (știință, evaluare, practică psihoterapeutică, formare, supervizare, cercetare). În cadrul acestor activități nu vor fura, înșela, și nu se vor angaja în fraudă, eludări, subterfugii sau denaturări intenționate ale faptelor.

Specialiștii afiliați vor onora promisiunile și angajamentele asumate prin orice tip de convenție și vor evita să își asume angajamente neclare sau neînțelepte. Dacă apar situații de forță majoră, aceștia vor informa și vor oferi explicații complete și sincere părților implicate.

În cazurile în care lipsa de onestitate, înșelătoria sunt etic justificate în vederea maximizării beneficiului și minimalizării răului, specialiștii afiliați au serioasa obligație de a cântări nevoia și consecințele posibile ale acestor acte, respectiv au responsabilitatea să remedieze neîncrederea, prejudiciul care pot rezulta de pe urma respectivelor acte.

2.4. Principiul justeței

Specialiștii afiliați recunosc dreptul oricărui client față de tratament drept, just față de accesul la efectele benefice ale ramurilor aplicative ale psihologiei ca știință și față de o egală calitate a serviciilor oferite de specialiști în cadrul rolurilor lor profesionale.

Specialiștii afiliați exercită judecăți rezonabile și veghează asupra faptului ca biasările potențiale, limitele lor de competență să nu producă efecte concretizate în tratamentul injust al clienților.

2.5. Principiul loialității și responsabilității profesionale și sociale

Specialiștii afiliați dezvoltă relații de încredere cu clienții lor, cu persoanele care se angajează în programele lor de formare continuă etc., drept urmare au obligația de a-și cunoaște responsabilitățile profesionale și științifice.

Specialiștii afiliați manifestă o maximă responsabilitate pentru starea de bine a oricărui individ, oricărei familii, grupuri, a comunității în relație cu care își exercită rolul. Această preocupare include atât sistemul client direct cât și cel indirect, prioritate având clienții direct implicați și persoanele vulnerabile.

Specialiștii afiliați își vor clarifica rolul și obligațiile pe care le au față de clienții lor și vor accepta responsabilitatea față de comportamentele lor profesionale.

Specialiștii afiliați au obligația să coopereze cu alți specialiști, organizații profesionale în condițiile în care interesul major al clientului necesită acest fapt, respectiv au obligația de a fi preocupați față de valorile și principiile etice ale specialiștilor spre care își îndrumă clienții.

Specialiștii afiliați vor respecta dreptul persoanei de a sista, fără nici o justificare, participarea la serviciul furnizat, în calitate de client, participant la programele de formare continuă, sau la activități de cercetare științifică, în calitate de subiect.

Specialiștii afiliați vor refuza să îndrume, să instruiască ori să furnizeze informații celor care, după judecata lor, vor putea utiliza greșit cunoștințele și deprinderile, voluntar sau involuntar, în dauna altor persoane.

Specialiștii afiliați vor contribui la dezvoltarea psihoterapiei ca știință și a societății în general, prin cercetarea liberă și prin achiziția, transmiterea și exprimarea liberă a cunoștințelor și ideilor, excepție făcând activitățile ce intră în conflict cu obligațiile etice.

Specialiștii afiliați, membrii ai Psi-Quest, vor sesiza Comisia Etică a Asociației în cazurile de abateri serioase de la normele de etică și deontologie profesională, respectiv în situațiile în care rezolvarea informală, amiabilă a situației nu a fost posibilă.

În sfera limitelor de competență profesională și în funcție de atestarea profesională dobândită, specialiștii afiliați vor decide alegerea și aplicarea celor mai potrivite metode și tehnici de evaluare și intervenție, educație, supervizare, cercetare, publicare. Aceștia răspund personal de alegerile și consecințele directe ale acțiunilor lor.

Terapeuții se vor strădui să ofere (investească) o parte din timpul lor în activități profesionale care se soldează cu o redușă sau cu absența oricărei recompense material-financiare (pro bono), acționând astfel în folosul comunității.

III. STANDARDE ETICE

3.1. Soluționarea problemelor/dilemelor etice

Considerații generale: etica și valorile specialiștilor membrii ai Psi-Quest se exprimă într-o mare măsură în relația pe care aceștia o au cu propria persoană și cu clienții, persoanele participante la formare, cercetare, colegii, etc. Pentru a-și păstra integritatea etică, specialiștii afiliați pe de o parte devin conștienți și își mențin vigilentă conștiința referitor la propriile valori și impactul acestora asupra calității actelor profesionale, pe de altă parte se străduiesc activ pentru a fi deschiși spre alte tipuri de credințe și valori care, deși diferite, nu violează Drepturile Omului și demnitatea umană. Totodată specialiștii afiliați evită conflictele de interes care ar putea să le compromită activitățile profesionale.

3.1.1. Integritatea în relațiile interumane

Specialiștii afiliați vor aspira spre cea mai înaltă ținută de integritate în toate situațiile profesionale. Își asumă responsabilitatea pentru consecințele acțiunilor lor. Urmăresc activ să dea dovadă de imparțialitate în toate strădaniile lor profesionale. Se angajează să comunice pe baza principiului adevărului și a justeței și acurateței.

Pornind de la recunoașterea de către specialiști a diferenței de putere care există între psihoterapeut și client, persoană aflată în procesul de educație-formare, participant la cercetare, coleg care solicită consult, etc. specialistul se va abține de la orice formă de utilizare inadecvată a excedentului de autoritate și de putere de care dispune.

Specialiștii afiliați se vor abține de a realiza activități dezonorante, îndoielnice care ar putea să pună sub semnul întrebării probitatea morală a specialistului în cauză și care ar putea să aibă un impact negativ asupra Asociației și a breslei.

3.1.2. Utilizarea inadecvată a muncii specialiștilor în sănătate mintală

În condițiile în care specialiștii afiliați iau la cunoștință faptul că munca lor este inadecvat utilizată vor lua măsuri pentru a reduce aceste practici și pentru a remedia prejudiciile derivate din ele.

3.1.3. Apariția de conflicte între standardele Codului Etic și Legislația națională sau locală, respectiv alte norme, regulamente aflate în vigoare

Legislația țării precede ca și greutate în cadrul sistemului legislativ Codul Etic, totuși standardele Codului Etic reprezintă cele mai înalte standarde de conduită etică și frecvent sunt superioare normelor de comportament stipulate în legislație. Când legislația și codul intră în conflict, rămâne la latitudinea conștiinței psihoterapeutului luarea deciziei de a fi compliant față de oricare dintre cele două în detrimentul celeilalte. În asemenea situații se recomandă cunoașterea de către specialist a riscurilor la care se expune, recurgerea la consult de specialitate și luarea în calcul a tuturor consecințelor predictibile ale deciziei sale.

În cazul în care apar conflicte între standardele stipulate în Codul Etic și Legislația în vigoare sau alte norme sau regulamente, specialiștii afiliați explicitează natura acestui conflict, își asumă deschis angajamentul față de Codul Etic și realizează pași în plan concret în vederea soluționării rezonabile a conflictului în manieră consistentă cu principiile și standardele Codului Etic. În nici un fel de circumstanțe principiile și standardele Codului Etic nu pot fi utilizate pentru justificarea unor acte care violează Drepturile Omului.

3.1.4. Apariția de conflicte între standardele Codului Etic și reglementările organizației la care lucrează sau căreia îi sunt afiliați membrii Asociației

În cazul în care apar conflicte între standardele stipulate în Codul Etic și reglementările organizației la care lucrează sau căreia îi sunt afiliați membrii Asociației, aceștia explicitează natura acestui conflict, își asumă deschis angajamentul față de Codul Etic și realizează pași în plan concret în vederea soluționării rezonabile a conflictului în manieră consistentă cu principiile și standardele Codului Etic. În nici un fel de circumstanțe principiile și standardele Codului Etic nu pot fi utilizate pentru justificarea unor acte care violează Drepturile Omului.

3.1.5. Soluționarea pe cale informală a abaterilor de la Codul Etic

Când specialiștii afiliați cred că a avut loc o abatere de la standardele Codului Etic, întâi încearcă pe cale informală soluționarea problemei etice, prin supunerea atenției acesteia colegului/ colegei în cauză. Acest procedeu este indicat ori de câte ori pare adecvat și nu contravine dreptului la confidențialitate (a se vedea standardele: *3.1.2. Apariția de conflicte între standardele Codului Etic și Legislația națională sau locală, respectiv alte norme, regulamente aflate în vigoare și 3.1.3. Apariția de conflicte între standardele Codului Etic și*

reglementările organizației la care lucrează sau căreia îi sunt afiliați membrii Asociației)

3.1.6. Raportarea abaterilor de la standardele Codului Etic

În condițiile în care abaterea de la Codul Etic a condus sau ar putea conduce la prejudicierea clienților (persoane fizice sau organizații) și soluționarea acestora nu s-a putut realiza sau excede posibilitatea soluționării pe cale amiabilă, specialiștii raportează organelor competente abaterea (Comisiei Etice a Psi-Quest, Comisiilor Etice ale Colegiului Psihologilor din România, Federației Române de Psihoterapie, Colegiului Medicilor, etc.). Acest standard nu se aplică în condițiile în care ar viola principiul confidențialității. Pentru procedura concretă a reclamațiilor a se vedea Regulamentul de Funcționare a Comisiei Etice.

3.1.7. Cooperarea cu Comisiile Etice

Specialiștii cooperează cu Comisiile Etice (ale organizației de care aparțin: Psi-Quest; CPR, FRP, Colegiul Medicilor, Colegiul Asistenților Sociali, etc.). Refuzul de a colabora, nejustificat din punct de vedere etic, constituie în sine o abatere etică.

3.1.8. Reținerea de la reclamații, plângeri nefondate

Specialiștii afiliați se vor ține departe de recurgerea respectiv încurajarea recurgerii la reclamații nefondate, care nu țin cont în mod intenționat de fapte obiective și care au efect denigrator și aduc prejudicii de imagine persoanei în cauză.

3.2. Competențe

Considerații generale: Asociația Psi-Quest protejează atât interesele tuturor membrilor ei, cât și ale persoanelor care beneficiază de serviciile pe care aceștia le oferă, prin fixarea și menținerea celor mai elevate standarde de competență și integritate profesională pentru specialiștii care au calitatea de membru. Specialiștii afiliați se vor abține de la practici neștiințifice și de la utilizarea metodelor pseudoștiințifice, respectiv de la realizarea anunțului acestor activități în calitatea lor de specialist în domeniul sănătății mintale.

3.2.1. Prezentarea onestă a competenței

Specialiștii afiliați își vor declara onest competențele dobândite certificate și atestate. Nu vor prezenta în manieră falsă limitele competenței lor și nu vor prezenta pregătirea sau formarea lor într-un mod care să le favorizeze nemeritat poziția sau imaginea publică, indiferent de tipul de activitate profesională desfășurată.

3.2.2. Cunoașterea și asumarea propriilor limite de competență

Specialiștii afiliați au obligația să-și cunoască foarte bine limitele de competență atât în ceea ce privește exercitarea rolului de furnizor de servicii de sănătate mintală, cât și a celor de formator sau cercetător. Aceștia pot desfășura susmenționatele activități profesionale în condițiile respectării limitelor lor de competență fundamentate pe educație, formare, experiență clinică/ practică supervizată, consultare, studiu individual, experiență profesională și nivel de calificare certificat, atestat.

Specialiștii afiliați sunt datori, pe toată durata exercitării profesiei, să acționeze în limitele competențelor legal dobândite în conformitate cu standardele Codului Etic.

Specialiștii afiliați se vor angaja numai în acele activități profesionale pentru care au cunoștințele, aptitudinile, atitudinile, experiența și atestarea necesare.

Specialiștii afiliați se vor strădui în direcția conștientizării și monitorizării impactului pe care rasa, naționalitatea, vârsta, genul, clasa socială, statutul marital, statutul social, educația, religia, abilitățile fizice și intelectuale, orientarea sexuală, propriile credințe și valori în general, preferințele și caracteristicile personale, etc. le pot avea asupra calității actului profesional desfășurat cu clienții, participanții la formare, cercetare, etc.

Specialiștii se vor strădui în mod activ și continuu pentru a fi în contact cu cele mai recente descoperiri din sfera cercetării și a practicilor profesionale și se vor angaja în activități de educație-formare când este posibil.

Specialiștii afiliați vor depune un efort activ și continuu pentru lărgirea cunoștințelor și experiențelor lor în sfera particularităților culturale, etnice.

3.2.3. Consultarea în caz de limită a competenței

În exercitarea profesiei, atunci când specialiștii constată că ajung într-un impas profesional sau sunt în postura de a-și depăși limitele de competență, au obligația de a se angaja în supervizare sau de a se consulta cu colegii lor care prezintă competențe în domeniu.

3.2.4. Servicii desfășurate în afara limitelor de competență

Atunci când urmează să desfășoare servicii care se află dincolo de aria lor de competență, psihoterapeuții au obligația să recurgă la formare profesională continuă, supervizare, consultare colegială, căutând să obțină cât mai rapid competența necesară și numai apoi se vor angaja în desfășurarea activităților vizate.

În cazul în care le este solicitat sprijin de specialitate din partea unor categorii de clienți pentru munca cu care specialiștii nu au competențe, nu au parcurs formarea necesară, aceștia din urmă au obligația de a recomanda celor în cauză un alt coleg care deține respectivele competențe, iar în cazul în care pe suprafața unui teritoriu geografic rezonabil nu există/ nu este accesibil un coleg cu competență certificată și recunoscută, specialiștii se pot angaja în asigurarea respectivelor servicii - pentru ca sprijinul să nu fie negat clientului - în condițiile în care prezintă abilități, competențe învecinate și fac eforturi rezonabile de a accede la formare continuă, supervizare, consultație colegială. Aceștia vor depune toate eforturile necesare pentru obținerea unui standard minimal de competență având permanent grijă să protejeze clienții, studenții, supervizații, participanții și pe toți cei implicați pentru a nu produce acestora daune. Intervenția va înceta odată cu găsirea posibilității de a transfera clientul la un specialist cu competență certificată și recunoscută în domeniu.

3.2.5. Asigurarea de servicii în regim de urgență

În condițiile în care în regim de urgență i se solicită specialistului să acorde sprijin de specialitate unei categorii de clienți pentru munca cu care nu are competențe, în absența posibilității accesului acestor clienților la un specialist care deține competențele și calificarea certificată, atestată în domeniu, acesta

poate să își ofere serviciile pentru ca să nu fie negată posibilitatea clientului de a obține sprijin. Acesta are obligația însă de a depune toate eforturile necesare pentru obținerea unui standard minimal de competență, având permanent grijă să protejeze clienții, studenții, supervizații, participanții și pe toți cei implicați pentru a nu produce acestora daune. Intervenția va înceta odată cu încetarea crizei, respectiv odată cu găsirea posibilității de a transfera clientul la un specialist cu competență certificată și recunoscută în domeniu.

3.2.6. Menținerea competenței

Specialiștii afiliați au obligația să depună un efort permanent în vederea menținerii și dezvoltării competențelor lor prin informare continuă (studiu), programe de formare profesională de specialitate, supervizare, consultări cu ceilalți specialiști din domeniu, cercetare.

3.2.7. Judecata științifică, profesională

Judecata și acțiunile specialiștilor afiliați trebuie să prezinte fundamentare în cunoștințe de natură științifică din domeniul lor de specialitate și domeniile conexe. Specialiștii au obligația de a fi conștienți de limitele procedurilor folosite, indiferent de tipul lor de activitate. Vor avea grijă ca furnizarea serviciilor, cercetarea științifică, prezentarea rezultatelor concluziilor să fie făcută cu maximă obiectivitate, evitând orice tendință de prezentare parțială sau cu tentă subiectivă (a se vedea standardele: 3.2.2. *Cunoașterea și asumarea propriilor limite de competență*; și 3.9.1. *Consimțământul informat pentru psihoterapie, confidențialitate și intimitate*).

Specialiștii afiliați se vor abține cu strictețe de la utilizarea practicilor pseudoștiințifice sub cupola explicită sau implicită a practicării unei metode științifice, respectiv alăturarea practicării acestora calității lor de psihoterapeut/psihopedagog/medic, etc. Dacă totuși vor recurge la practicarea unor „metode” neștiințifice au obligația strictă de a nu realiza anunțuri, reclamă prin prisma calității lor de specialiști acreditați într-o metodă științific și empiric fundamentată. Au obligația de a se delimita de aceasta și de a-și declara deschis, neunivoc epistemologia, ideologia de sfera căreia aparține practica respectivă.

3.2.8. Delegarea unor sarcini profesionale

Specialiștii afiliați care delegă activități profesionale spre angajați, psihoterapeuți practicanți în regim de supervizare, cercetători, colegi, etc. vor lua măsuri de precauțiune rezonabile cu scopul de a evita delegarea de responsabilități către persoane cu care au relații multiple, care vor putea conduce la: încărcarea relației, exploatare, pierderea obiectivității. Vor delega către și vor autoriza realizarea de activități doar de către acele persoane care prezintă competențele necesare realizării acestora, indiferent de nivelul de atestare pe care acestea l-au dobândit. Specialiștii care delegă activități au obligația de a urmări realizarea acestor sarcini în manieră competentă de către persoana care a fost împuternicită.

3.2.9. Afectarea exercitării competențelor din motive personale

Specialiștii afiliați trebuie să se abțină de la inițierea unor activități profesionale în condițiile în care prevăd sau ar trebui să prevadă faptul că există o probabilitate semnificativă ca probleme personale să interfereze cu realizarea sarcinilor lor de muncă în manieră competentă.

Atunci când specialiștii afiliați realizează că din motive de sănătate (fizică și/sau psihică) ori din cauza unor probleme personale nu mai pot să asigure în condiții de competență desfășurarea unei anumite activități profesionale sau a mai multora, aceștia vor cere sprijin și asistență profesională de la colegi sau supervisor, dacă e cazul, pentru inclusiv a decide dacă trebuie să-și limiteze, suspende sau să încheie respectiva activitate profesională (a se vedea și standardul 3.9.15. *Încheierea procesului terapeutic*).

3.3. Relații interumane

Considerații generale: Specialiștii afiliați vor urmări în cadrul activităților lor profesionale înlăturarea suferinței și promovarea stării de bine a clienților și a colegilor lor. În acest scop trebuie să depună eforturi pentru a-și utiliza abilitățile și competențele în beneficiul clienților fără a le aduce acestora prejudicii. De asemenea, activitatea lor profesională, în fiecare moment al acesteia, trebuie să se fundamenteze pe recunoașterea valorii și demnității fiecărei ființe umane. Membrii Asociației respectă competența, pregătirea, drepturile și responsabilitățile colegilor psihoterapeuți. Respectă principiul solidarității și vor participa la acțiuni care contribuie la avansarea în direcția atingerii obiectivelor profesiei.

3.3.1. Respect, preocupare și evitarea/ minimalizarea daunelor

În relațiile lor profesionale, specialiștii afiliați vor manifesta: (1) respect față de valoarea și demnitatea umană în general și față de unicitatea individului; (2) respect față de protecția propriei demnități de către client, participant la procesul de educație-formare, cercetare, etc.; (3) preocupare față de clienți, participanții la programele de formare, alți specialiști cu drept de practică, participanții la cercetare, sau angajați, căutând să nu producă acestora daune sau suferință, iar dacă acestea sunt inevitabile le vor minimiza pe cât posibil.

Specialiștii afiliați vor demonstra respect față de diversitatea și unicitatea persoanelor cu care se angajează în activități profesionale, față de credințele și obiceiurile persoanelor atâta timp cât acestea nu produc prejudicii grave integrității fizice și psihice, nu contravin Drepturilor Omului.

3.3.2. Neangajarea în discriminarea nedreaptă

În cadrul desfășurării activităților profesionale specialiștii afiliați prezintă respect față de diversitate, interculturalitate, realități multiple/ divergente și dialog. Specialiștii nu se angajează în discriminare injustă în funcție de apartenența rasială, naționalitate, limbă maternă, vârstă, gen, statut social, convingere și/ sau apartenență religioasă, convingere atee/ agnostică/ a-religioasă, convingere/ opinie politică, dizabilitate, identitate și orientare sexuală și nu recurg la limbaj condescendent și denigrator.

În condițiile în care valorile specialistului afiliat intră în contradicție cu valorile clientului și cel dintâi constată că această contradicție pune în pericol exercitarea eficientă a competențelor sale, va discuta această problemă cu un supervisor sau cu un coleg, iar în situația în care aceasta se dovedește a fi insurmontabilă, comunică clientului diferența în materie de valori și îi oferă opțiunea de a-i recomanda un alt specialist care oferă același tip de servicii.

3.3.3. Neangajarea în hărțuire sexuală

Specialiștii afiliați nu se angajează sub nici o formă în activități de hărțuire sexuală - solicitări, avansuri fizice, verbale sau nonverbale de sorginte sexuală de natură: nedorită, ofensatoare, generatoare de ostilitate, abuzivă de care specialistul este conștient sau asupra cărora persoana în cauză i-a și atras atenția. Hărțuirea se poate constitui într-un eveniment unic și intens pentru o persoană rezonabilă, sau în evenimente repetate.

3.3.4. Neangajarea în alte tipuri de hărțuire

Specialiștii afiliați nu se angajează sub nici o formă în activități de hărțuire de alt gen care prezintă legătură cu: apartenența rasială, naționalitate, limba maternă, vârsta, genul, statutul social, convingerea și/ sau apartenență religioasă, convingerea atee/ agnostică/ a-religioasă, convingerea/ opinia politică, dizabilitatea, identitatea și orientarea sexuală a celor cu care specialistul are angajamente de natură profesională.

3.3.5. Evitarea relației multiple

Sunt definite relații multiple acele relații în care specialistul, în calitate sa de psihoterapeut: (1) este angajat într-un rol profesionist cu o persoană cu care în același timp este și într-un alt rol; (2) este în relație cu o persoană care este o cunoștință apropiată a persoanei cu care s-a angajat în relație profesională; (3) promite ca în viitorul apropiat să intre într-o relație cu clientul sau cu persoana apropiată clientului.

Psihoterapeuții se rețin de la a intra în relații multiple în situațiile în care aceste relații, pe baza unei predicții rezonabile, pot să conducă la punerea în pericol al obiectivității, exercitării competente și eficiente a rolului profesional, sau riscă exploatarea, producerea de daune clientului/ pacientului.

Relațiile multiple care pe baza unei predicții rezonabile nu produc prejudiciile mai sus menționate nu sunt considerate ne-etice.

În condițiile în care psihoterapeuții descoperă pe parcursul exercitării rolului lor profesional că în absența unor factori previzibili au survenit relații multiple care aduc prejudicii, dăunează interesului major al clientului/ pacientului, aceștia trebuie să recurgă la un efort plin de respect în vederea rezolvării situației în interesul persoanei afectate și în acord cu standardele Codului Etic.

În cazurile în care psihoterapeuții sunt obligați prin lege, politici instituționale sau de circumstanțe extraordinare să se angajeze în relații multiple problematice, au obligația ca imediat, și ori de câte ori e necesar pe parcurs, să-și informeze clienții, să clarifice expectațiile legate de rol și limitele confidențialității (a se vedea standardele: 3.3.1. *Respect, preocupare și evitarea/ minimalizarea daunelor*; 3.3.7. *Evitarea conflictelor de interes*)

3.3.6. Evitarea conflictelor de interes

Specialiștii afiliați se vor abține să-și asume roluri profesionale ori de câte ori din motive de ordin personal, științific, legal, profesional, financiar: 1. poate fi afectată obiectivitatea, competența sau eficiența activităților lor profesionale; 2. există riscul exploatarii sau producerii unor daune clienților sau subiecților participanți la cercetare.

3.3.7. Solicitarea de servicii din partea unor terți. Servicii desfășurate pentru beneficiari prin intermediul unor organizații

În situații în care specialiștii afiliați se angajează să ofere servicii în beneficiul unor clienți sau entități la solicitarea unor terți, sau în beneficiul terților, înainte de obținerea consimțământului din partea persoanelor direct afectate vor clarifica și pentru aceștia: natura și obiectivele serviciilor profesionale solicitate de terți, cine anume este clientul, natura relațiilor pe care specialistul le va avea cu fiecare dintre părțile implicate, cine anume va avea acces la informații, limitele confidențialității, fie că realizează evaluare și intervenție sau conduc cercetări cu indivizi, familii, grupuri ori comunități. A treia parte poate fi școala, instanța judecătorească, diverse agenții guvernamentale, agenții nonguvernamentale, companii de asigurări, poliția ori anumite instituții de finanțare, etc.

3.3.8. Evitarea relațiilor exploitative

Specialiștii afiliați sub nici o formă nu vor exploata și nu vor profita de persoanele față de care, prin profesie sau poziție, manifestă un ascendent de autoritate (clienți, participanți la: formare, procesul de supervizare, cercetare, angajați, etc.).

3.3.9. Relaționare cu colegii de breaslă și comunitatea profesională

Specialiștii afiliați vor manifesta față de colegii lor de profesie onestitate, corectitudine, loialitate și solidaritate, conduitele lor fiind în acord cu standardele profesionale. Vor respecta drepturile și responsabilitățile profesionale ale colegilor și vor participa la activități care slujesc scopurile profesiei.

Specialiștii afiliați vor respecta competența, pregătirea, drepturile și responsabilitățile colegilor din domeniul sănătății mintale înțelegând că numai prin solidaritatea de breaslă se poate asigura credibilitatea și respectabilitatea profesiei atât pentru clienți cât și pentru specialiștii din alte domenii și pentru publicul larg.

Specialiștii afiliați se vor abține de la orice formă de comentarii depreciatoare și necolegiale la adresa unor colegi profesioniști din domeniul sănătății mintale din Asociație sau din orice alt cadru.

Specialiștii își vor încuraja colegii care se confruntă cu grave probleme de sănătate fizică și/ sau psihică care evoluează cu o serioasă atingere a competențelor lor profesionale, să apeleze la supervizare, intervizare sau să-și suspende, încheie activitatea profesională. În condițiile în care colegul/ colega nu recunoaște existența problemei, specialistul va informa forurile competente ale Psi-Quest, în vederea asigurării protecției publicului.

Specialiștii afiliați sunt interesați în elaborarea cadrului legislativ în ceea ce privește psihoterapia, în mod particular a practicii psihoterapiei sistemice de cuplu și familie. Își asumă un rol activ în informarea opiniei publice privind specificul, realizările, posibilitățile de aplicare a acestui tip de psihoterapie specifică pe metodă.

Specialiștii afiliați își aduc contribuția la elaborarea unei legislații adecvate pentru reglementarea activității psihoterapeutice și promovarea intereselor profesionale, sprijinind orice demers întreprins în acest sens de colegi, asociații profesionale sau de către legislativ.

Psihoterapeuții sistemici își aduc contribuția la dezvoltarea unor legi și norme de interes public din sfera practicii psihoterapiei și de modificarea, schimbarea acelor legi care nu slujesc interesul public.

3.3.10. Cooperarea cu alți specialiști

În condițiile în care este adecvat, servește interesul major al clientului, specialiștii pot coopera în cadrul procesului de management de caz, supervizare, se pot consulta cu alți specialiști, etc. (a se vedea standardul 3.4.5. *Dezvăluirea de informații*).

3.3.11. Consimțământul informat

Înainte de începerea oricărui tip de serviciu, psihologic sau de altă natură (evaluare, psihoterapie, consiliere parentală, formare profesională, cercetare etc.) specialiștii afiliați vor solicita și obține consimțământul informat din partea tuturor persoanelor independente sau parțial dependente implicate având grijă să utilizeze un limbaj inteligibil pentru clienți în vederea obținerii consimțământului în cunoștință de cauză și în condiții de maximă autodeterminare posibilă. Există circumstanțe în care există nevoi urgente (de ex. pericol suicidar, de omucidere, de vătămare gravă). În astfel de circumstanțe, specialiștii vor continua să acționeze în interesul major al persoanei, cu asentimentul acesteia și vor căuta să obțină cât se poate de repede consimțământul informat ulterior acțiunilor care se impun.

Specialiștii afiliați se vor asigura de faptul că în procesul de obținere a consimțământului informat: (1) persoana/ persoanele în cauză au capacitatea de a-și da consimțământul; (2) următoarele au fost comunicate și înțelese: scopul și natura activității; responsabilitățile mutuale; beneficiile și riscurile; alternativele; circumstanțele încetării acțiunii; opțiunea de a refuza sau de a retrage consimțământul în orice moment și modul în care se poate produce retragerea acestuia, dacă se dorește acest lucru, fără a suferi vreun prejudiciu; perioada de timp în care e valabil consimțământul; (3) persoana/ persoanele și-au dat acordul în mod liber, lipsit de orice constrângere (excepție făcând situațiile în care clienții se prezintă la psihoterapie în urma unei recomandări, hotărâri venite din partea legislatorului).

Pentru persoanele care sunt legal incapabile sau în incapacitatea de a-și exprima consimțământul, pentru persoanele vulnerabile, specialistul va oferi explicațiile adecvate, căutând să obțină acordul informat al persoanei în condițiile maximizării autodeterminării, va lua în considerare interesul major al persoanei și preferințele posibile ale acesteia și va solicita permisiunea pentru angajarea sa în activități profesionale din partea unui aparținător sau a tutorelui legal în condițiile în care acest substitut de consimțământ este permis sau cerut de lege. Când acest tip de consimțământ nu este obligatoriu din punct de vedere legal sau este imposibil de solicitat, specialistul va acționa în direcția protecției drepturilor, intereselor clientului și a stării de bine al acestuia.

În cazul copiilor, specialistul va oferi oportunități ample pentru ca aceștia să înțeleagă natura, scopul, consecințele probabile ale angajării lor în activități profesionale cu acesta, astfel încât ei să poată oferi consimțământ informat în limita capacității lor.

În cazul persoanelor private de libertate prin detenție, specialistul va aborda cu grijă suplimentară obținerea consimțământului informat, ținând cont de măsura în care regimul de detenție poate afecta capacitatea acestor clienți de a-și da acordul în mod liber.

Când serviciile specialiștilor afiliați sunt solicitate prin hotărâri judecătorești sau pe alte căi legale, aceștia au obligația de a-și informa clienții despre natura probabilă a acestor servicii și despre limitele confidențialității.

Specialiștii trebuie să documenteze consimțământul informat, permisiunea, acordul exprimate în scris sau pe cale orală în mod adecvat.

3.3.12. Încheierea la momentul adecvat a furnizării serviciilor de specialitate

Specialiștii afiliați vor încheia furnizarea de servicii la momentul oportun pentru clienți sau în conformitate cu termenii contractului stabilit în prealabil cu beneficiarii de formare continuă, participanții la conferințe, workshopuri, etc. sau cu subiecții participanți la cercetare, având grijă să nu exploateze în nici un fel încrederea acestora și să nu le producă daune.

3.3.13. Întreruperea furnizării serviciilor de specialitate

Specialiștii realizează eforturi rezonabile în vederea facilitării continuării serviciilor de specialitate pentru clienți în condițiile în care acestea sunt întrerupte din cauza unor factori ca: boala, decesul, inaccesibilitatea specialistului, relocare, pensionare, relocarea clientului sau situația financiară a acestuia.

3.3.14. Relația de după încheierea furnizării serviciilor de specialitate

Întrucât inegalitatea de putere și conflictul de interese există și după încheierea formală a relației profesionale, responsabilitățile profesionale se pot aplica în continuare.

3.4. Intimitate și confidențialitate

Considerații generale: Specialiștii afiliați care oferă servicii de psihoterapie se găsesc într-o poziție privilegiată din punct de vedere al accesului la informații în ceea ce privește viața intimă și activitatea profesională a clienților lor și a persoanelor de referință din viața acestora. Având în vedere faptul că dezvăluirea acestor informații de către client se face cu scopul de a permite desfășurarea procesului terapeutic, membrii Asociației au obligația de a le trata cu cea mai strictă confidențialitate. Orice abatere de la această normă poate aduce atingere nu doar intereselor personale ale clientului/ familiei/ cuplului, dar în mod inevitabil lezează și credibilitatea activității psihoterapeutice și deci implicit și interesele Psi-Quest. Specialiștii care practică psihoterapia sistemică se confruntă cu aspecte și provocări unice în materie de confidențialitate din cauza faptului că frecvent lucrează cu sisteme nu doar cu indivizi.

3.4.1. Menținerea confidențialității

Specialiștii afiliați au obligația primară de a asigura în limite rezonabile confidențialitatea datelor obținute, indiferent de mediul în care acestea sunt păstrate, stocate. Măsura, limitele confidențialității alături de Codul Etic sunt reglementate și de către legislație, norme instituționale sau de relații profesionale, științifice (a se vedea standardul 3.2.5. *Delegarea unor sarcini profesionale*).

3.4.2. Discutarea limitelor confidențialității

Specialiștii afiliați discută cu fiecare dintre persoanele (inclusiv cele care legal nu au competența de a lua decizii, caz în care se discută și cu tutorii legali ai

acestora) cu care se implică în roluri profesionale sau științifice, limitele confidențialității și ale modalităților rezonabil previzibile privind utilizarea datelor pe care le-au adunat despre clienți.

Discutarea subiectului confidențialității este indicat (ori de câte ori este posibil, respectiv dacă ceva anume nu o contraindică) să se producă la debutul relației profesionale și să se reia discuția despre aceasta ori de câte ori circumstanțele o cer de-a lungul desfășurării activității profesionale.

Specialiștii care oferă servicii, informații parțiale sau totale pe cale electronică au obligația să-și informeze clienții referitor la limitele și riscurile care există în privința menținerii confidențialității (a se vedea standardul 3.9.6. *Psihoterapia desfășurată prin mediul electronic*).

3.4.3. Înregistrări audio și video, realizarea de fotografii, participarea unor terți în calitate de observatori

Înainte de înregistrarea vocii, imaginii clienților, persoanelor aflate în procesul de educație-formare, subiecților participanți la cercetare, specialiștii vor solicita consimțământul celor în cauză (sau a reprezentanților, tutorilor lor legali). Cel mai adesea consimțământul se solicită în scris. Specialiștii au obligația de a preciza cine anume va fi publicul auditor (specialiști aflați în formare/ studenți, publicul participant la conferințe, simpozioane, public laic, etc.).

Psihoterapeuții vor solicita și obține consimțământul în scris de la clienții/pacienții lor, în situațiile în care vor fi prezenți terți în calitate de observatori la procesele psihoterapeutice.

3.4.4. Minimalizarea intruziunilor în intimitate

Specialiștii afiliați includ în cadrul rapoartelor scrise și orale doar informații care sunt în strictă legătură cu scopul documentului respectiv în vederea protejării intimității clienților (indivizi, cupluri, familii, grupuri de cupluri și grupuri de familii), a persoanelor participante la programele de educație-formare, cercetare, etc.

Specialiștii afiliați discută despre materialele confidențiale în decursul muncii lor doar în scopuri științifice și profesionale (consultare, supervizare, educație, cercetare, etc.) strict cu specialiști care dețin competențe în acest sens. În plus divulgă numai acele informații care nu permit identificarea clienților (doar cu acordul prealabil al acestora) și divulgă doar acele informații care sunt necesare în contextul respectiv.

3.4.5. Dezvăluirea de informații

Specialiștii afiliați pot împărtăși informațiile confidențiale cu alți specialiști numai cu consimțământul celor vizați, excepție făcând situațiile de renunțare parțială sau totală la confidențialitate, justificate de lege.

Specialiștii afiliați pot împărtăși informațiile confidențiale cu alți specialiști fără acordul clienților implicați în condițiile în care legea le permite sau le cere în numele unor scopuri valide: (1) pentru asigurarea unor servicii profesionale necesare; (2) pentru obținerea unei consultări de specialitate cu un alt specialist; (3) pentru protejarea clientului, colegului sau altor persoane de prejudicii/vătămări, (4) obținerea plății din partea unor terți pentru serviciile oferite clientului, situație în care informațiile dezvăluite sunt minimale servind strict

scopul menționat (a se vedea standardul 3.6.4. *Onorarii și aranjamente financiare*). În cazul în care există terți implicați în activitatea profesională a profesionistului din sfera sănătății mintale, acesta va clarifica cu părțile implicate limitele confidențialității, condițiile de păstrare a confidențialității și nu va da curs nici unei solicitări, venite de la o terță parte în dezvăluirea de informații confidențiale, decât în condițiile respectării legii și limitelor confidențialității.

3.4.6. Consultări

Specialiștii afiliați când se consultă cu alți specialiști nu dezvăluie informațiile personale care ar putea conduce la identificarea persoanei clientului, participantului la programul de educație-formare, subiectului participant la cercetare numai în condițiile în care persoana/ organizația în cauză și-a dat acordul în acest sens sau dezvăluirea informațiilor nu poate fi evitată.

Specialiștii afiliați în cadrul consultărilor interdisciplinare vor dezvălui strict doar informațiile care sunt necesare din punctul de vedere al scopului urmărit (a se vedea standardul 3.4.1. *Menținerea confidențialității*).

3.4.7. Utilizarea informațiilor confidențiale cu scop didactic sau în alte scopuri

Specialiștii afiliați nu pot dezvălui informații confidențiale dobândite în cadrul exercitării rolurilor lor profesionale despre care în mod rezonabil se poate considera că ar conduce la identificarea persoanei clientului, participantului la cercetare, persoanei aflate în formare, clientului organizațional, etc. Excepție fac situațiile în care: (1) specialistul realizează demersuri rezonabile în vederea deghizării identității persoanei în cauză; (2) persoana, organizația în cauză și-a exprimat consimțământul în acest sens; (3) există un mandat legal pentru a proceda în acest sens.

În situația în care cazul clientului aflat în psihoterapie (individ/ cuplu/ familie, etc.) urmează să fie publicat, intimitatea acestuia va fi respectată pe deplin, elementele de natură personală fiind reduse la minimum, respectiv modificate în așa fel încât identitatea acestuia/ acestora să nu poată fi stabilită, urmând a fi date publicității doar informațiile necesare și suficiente din punct de vedere al descrierii cazului.

3.5. Reclamă și declarații publice

Considerații generale: Specialiștii afiliați se angajează în activități de informare adecvată, inclusiv în activități care permit publicului larg și specialiștilor care pot face recomandări să selecteze servicii profesionale din domeniul sănătății mintale pe baza unor informații pertinente. Cu ocazia tuturor aparițiilor lor publice vor avea un comportament decent, care respectă principiile și standardele prezentului Cod Etic.

3.5.1. Evitarea declarațiilor false, înșelătoare (inducătoare în eroare)

Declarații publice reprezintă, dar nu se reduc doar la: publicitate plătită sau neplătită, aplicații pentru granturi, aplicații pentru obținerea unor licențe, cereri pentru acreditare, broșuri, materiale tipărite, editarea unor comentarii, recenzii, curriculum vitae, cărți de vizită, comentarii destinate mass mediei ca de exemplu mesaje scrise, transmisii televizate, radiodifuzate, transmisii electronice,

declarații din procese legale, prelegeri și cursuri, dezbateri publice orale, materiale publicate.

Specialiștii afiliați nu dau în mod intenționat declarații publice care sunt false, înșelătoare sau frauduloase referitoare la activitățile lor profesionale (cercetare, supervizare, educație-formare, practică etc.) respectiv referitoare la persoanele sau organizațiile la care sunt afiliate.

Specialiștii afiliați nu dau declarații false, înșelătoare sau frauduloase referitoare la: (1) educația-formarea și competențele lor; (2) gradele lor academice și științifice, (3) competențele, titlurile dobândite, acreditările pe care le posedă; (4) afilierea lor la asociații, instituții, (5) serviciile pe care le oferă; (6) fundamentul academic, clinic al succesului serviciilor lor, (7) tarifele/ onorariile lor; (8) publicațiile lor, rezultatele cercetărilor lor.

Specialiștii membri ai Psi-Quest se vor abține să permită utilizarea imaginii proprii în acțiuni publicitare pentru promovarea unor activități comerciale, precum și în scopuri electorale.

3.5.2. Declarații realizate de alte persoane

Când o terță parte este împuternicită/ contractată de către specialistul afiliat cu scopul redactării editării unor materiale publicitare ce cuprind informații referitoare la activitatea profesională a acestuia, referitoare la rezultatele obținute, la serviciile oferite de către acesta, responsabilitatea pentru conținutul acestor materiale este exclusiv specialistului afiliat.

Specialistul afiliat nu oferă recompense financiare sau de altă natură angajaților, reprezentanților, radioului, televiziunii sau oricărui alt angajat, reprezentant media în schimbul asigurării publicității în cadrul programelor/ secțiunilor de știri.

O reclamă plătită de către un specialist trebuie să fie recunoscută ca fiind reclamă plătită.

Specialiștii afiliați vor corecta ori de câte ori vor avea oportunitatea informațiile false, înșelătoare vehiculate de către alte persoane despre propria calificare, activitate profesională, produse ale activității.

Specialiștii afiliați vor avea grijă de faptul ca pregătirea profesională, calificările angajaților lor să fie în conformitate cu realitatea, să nu conțină elemente false, inducătoare în eroare sau înșelătoare.

3.5.3. Prezentări media

Când specialiștii afiliați realizează prezentări prin mijloacele media (pe cale scrisă, teledifuzată și radiodifuzată), prin mediu electronic, se vor îngriji de faptul că declarațiile lor: (1) se bazează pe cunoștințele lor de specialitate, educația-formarea lor, experiența practică - aflată în acord cu literatura de specialitate și practică; (2) sunt în acord cu Codul Etic; (3) nu indică faptul că s-a stabilit o relație profesională între psihoterapeut și recipient.

3.5.4. Reprezentarea în declarații

Specialiștii afiliați vor clarifica dacă acționează ca simpli cetățeni, ca membri ai unor organizații sau grupuri specifice, atunci când dau declarații sau când sunt implicați în activități publice.

Membrii Asociației se pot folosi în cadrul anunțurilor publicitare de titlul dobândit prin calificare (psihoterapeut, medic, formator, etc.), și de calitatea de membru al Asociației.

Membrii Asociației nu au dreptul ca în aparițiile publice în care promovează alte „metode” și tehnici decât cele științifice să facă uz de calitatea lor de profesionist în domeniul sănătății mintale, având dreptul să recurgă la reclamă și realizarea acestor practici numai în calitate de simpli cetățeni, nu și de profesioniști.

3.5.5. Relația Asociației cu mijloacele de informare

Relațiile Asociației cu mijloacele de informare în masă se asigură de către membrii desemnați în acest sens de către organismele competente din cadrul Asociației.

Membrii mandatați să participe la activități sau dezbateri publice, în calitate oficială, vor respecta limitele mandatului de reprezentare.

În cazul în care nu sunt desemnați în acest sens, membrii Asociației pot participa la activități sau dezbateri publice, având obligația de a face cunoscut faptul că opinia exprimată nu reprezintă punctul de vedere oficial al Asociației ci reprezintă propria poziție.

3.5.6. Mărturi

Specialiștii afiliați nu solicită mărturii din partea clienților, persoanelor cu care la modul curent se află în relații profesionale sau de la persoane care din cauza unor circumstanțe speciale sunt vulnerabile.

3.6. Păstrarea informațiilor despre clienți sau participanții la cercetare și onorarii practicate

Considerații generale: Specialiștii afiliați sunt responsabili de crearea, păstrarea și eliberarea în condiții adecvate a informațiilor, documentelor despre și pentru clienți. Specialiștii pot realiza înțelegeri financiare cu clienții, persoanele care participă la formare în acord cu competența și experiența lor, cu regulile pieței libere și în limitele a ceea ce este considerat rezonabil din perspectiva uzanțelor profesionale.

3.6.1. Documentarea activității științifice și a practicii profesionale și menținerea acestei documentații

Specialiștii afiliați creează, mențin, stochează, diseminează și eliberează documentație și date despre munca lor clinică, educativ-formativă, științifică în vederea: (1) facilitării asigurării calității adecvate și a eficienței serviciilor oferite de ei înșiși sau de alți specialiști (scopuri clinice, terapeutice); (2) posibilității de a le utiliza în scop didactic și științific; (3) creării posibilității de replicare a unor cercetări; (4) întâmpinarea unor cerințe ale organizațiilor în care își desfășoară activitatea; (5) asigurarea acurateții plăților; (6) asigurării complianței față de lege.

3.6.2. Menținerea, diseminarea și punerea la dispoziție a documentației activității științifice și a practicii profesionale

Specialiștii afiliați asigură confidențialitatea documentelor, datelor pe care le creează, păstrează, diseminează, eliberează despre clienții cu care s-au angajat

în roluri profesionale și în situația în care aceste documente sunt sub controlul lor.

În condițiile în care date confidențiale sunt introduse în medii la care au acces persoane care nu au primit acceptul clienților, participanților la formare, subiecților participanți la cercetare atunci specialiștii au obligația de a codifica datele în așa fel încât să nu poată fi identificată persoana, organizația în cauză.

Specialiștii afiliați vor asigura păstrarea documentelor scrise despre clienți, persoane aflate în procesul de educație-formare, subiecți participanți la cercetare etc. în cel mai sigur loc posibil, împiedicând în manieră rezonabilă accesul persoanelor neavizate, a intrușilor la respectivele documente. Păstrarea acestor date este necesar să se realizeze în conformitate cu legislația aflată în vigoare și prin utilizarea mijloacelor tehnice curent existente în acest sens.

Specialiștii afiliați fac demersurile necesare în avans în vederea asigurării transferului în siguranță a documentației/ datelor lor unui alt specialist în condițiile în care se retrag din poziția respectivă sau din practica profesională.

3.6.3. Reținerea documentației din motive de neplată

Psihoterapeuții nu pot să rețină documentația despre client din motive de neachitare a onorariului în condițiile în care aceste date ar fi necesare în cazul unui tratament de urgență.

3.6.4. Onorarii și aranjamente financiare

Pentru serviciile profesionale oferite de specialiști, aceștia au dreptul să primească onorarii sau salarii negociate și renegociate, în mod liber cu beneficiarul sau cu o terță parte. Valoarea onorariului, salariului devine parte a contractului terapeutic sau a contractului de altă natură.

Atât de repede cât este posibil în cadrul unei relații stabilite în scopuri științifice sau cu scopul de a oferi servicii de specialitate între specialist și beneficiarul serviciilor sale sau cu terți care își asumă plata serviciilor se va ajunge de comun acord la o înțelegere referitoare la compensațiile/ onorariul, salariul specialistului și modul de plată.

Înainte de debutul activității profesionale specialistul discută cu clienții sau persoanele care se înscriu la formare onorariul/ taxa/ salariul, inclusiv pentru situațiile în care clienții anulează sau absentează de la ședințe, respectiv pentru întocmirea de rapoarte de evaluare, rapoarte psihoterapeutice, etc. Totodată psihoterapeuții au obligația de a explica clienților care sunt modalitățile la care recurg în condițiile în care clienții sau terții nu își onorează obligațiile financiare asumate față de specialiști.

Onorariul fixat va depinde de competențele profesionale ale specialistului și de calitatea serviciului oferit, însă specialiștii vor avea grijă să nu ceară un onorariu disproporționat față de valoarea serviciului oferit. Specialiștii afiliați nu vor exploata beneficiarii serviciilor lor și vor explica, dacă e cazul, motivele pentru care valoarea onorariului este cea stabilită.

În condițiile în care beneficiarul serviciilor specialistului nu își achită obligațiile financiare față de specialist și acesta din urmă intenționează să apeleze la mijloace legale pentru a primi onorariul, are grijă să informeze întâi persoana în

cauză de procedurile care urmează să se desfășoare și asigură o oportunitate acestuia de a-și achita datoria în cel mai scurt timp.

3.6.5. Renegocierea onorariului, salariului

Dacă din motive justificate, serviciul oferit necesită restrângeri și limitări, acordul inițial va fi renegociat cât mai curând posibil.

Specialiștii își rezervă dreptul de a modifica valoarea onorariului în funcție de situațiile obiective noi apărute, cu notificarea prealabilă și cu acordul clientului.

3.6.6. Schimbul de produse/ servicii cu clienții

Specialiștii de regulă se abțin de la a accepta bunuri, servicii sau mijloace de remunerare nonmonetară de la clienții lor în schimbul serviciilor de specialitate oferite. Aceștia pot să recurgă la acest mod de remunerare în condițiile în care: (1) clientul o solicită; (2) nu este clinic/ formativ contraindicat; (3) aranjamentul rezultat nu are natură exploativă; (4) se stabilește o înțelegere/ un contract scris clar în acest sens (a se vedea standardele: 3.3.5. *Evitarea relației multiple și 3.6.4. Onorarii și aranjamente financiare*)

3.6.7. Integritatea financiară

Specialiștii din domeniul sănătății mintale nu pot să revendice, respectiv să accepte onorarii, bonusuri din partea altor colegi specialiști pentru cazurile îndrumate spre aceștia, respectiv nu pot oferi onorarii, bonusuri colegilor pentru clienții îndrumați de către aceștia spre ei.

În situațiile în care specialiștii plătesc, primesc sau împart onorarii cu alți specialiști, de altă natură decât cele prevăzute în contracte dintre angajator și angajat, plata fiecăruia dintre specialiști se stabilește în funcție de contribuția profesională, și nu se bazează pe realizarea recomandării în sine (a se vedea standardul 3.3.11. *Cooperarea cu alți specialiști*).

3.7. Cercetare și publicații

Considerații generale: Specialiștii afiliați care realizează cercetare și publică materiale de specialitate vor respecta demnitatea și starea de bine a persoanelor care participă în calitate de subiecți la cercetare, vor cunoaște și vor respecta legislația și normele profesionale internaționale privind activitățile de cercetare și publicare. În vederea eliminării, reducerii riscurilor de a aduce atingere: stării de bine psihice, integrității fizice și psihice, valorilor personale sau demnității persoanelor care participă la cercetare, specialiștii vor analiza designul cercetării din punctul de vedere al participanților.

3.7.1. Aprobare instituțională

În situațiile în care aprobarea instituțională este necesară, specialiștii afiliați vor pune la dispoziția unei comisii etice independente toate informațiile necesare cu maximă acuratețe despre proiectul de cercetare și vor obține aprobările necesare înainte de demararea cercetării propriu-zise. Vor realiza pe urmă cercetarea în acord cu protocolul de cercetare aprobat de respectiva comisie etică.

Când aprobarea instituțională nu este obligatorie, specialiștii care se angajează în investigații/ cercetare sunt responsabili de examinarea dimensiunilor etice pe care le implică designul cercetării lor. În condițiile în care participanții la cercetare ar avea potențial de suferit, se va recurge la analiza designului cercetării de către o comisie etică locală independentă (a căror membri sub nici o formă nu sunt implicați în proiectul de cercetare).

3.7.2. Consimțământul informat din partea participanților la cercetare

În condițiile în care consimțământul informat este necesar (a se vedea și standardul 3.3.12. *Consimțământul informat*), specialiștii afiliați care se angajează în cercetare informează participanții referitor la: (1) scopul cercetării, durata așteptată și procedurile utilizate și în general vor oferi orice informație pe care aceștia le solicită în vederea cântăririi acordului lor pentru participare; (2) dreptul lor de a refuza participarea la cercetare sau de a se retrage în orice moment dacă doresc; (3) consecințele predictibile ale neangajării sau retragerii lor din cercetare; (4) vor pune întrebări cu scopul de a identifica factori de risc care ar putea aduce prejudicii persoanei și vor informa participantul la cercetare cu privire la toate acțiunile pe care le poate desfășura pentru a reduce maleficiența; (5) factori în rezonabilă măsură predictibili care ar putea influența dorința persoanei de a participa la cercetare, ca de exemplu: factori de risc potențiali, disconfort, efecte adverse; (6) orice beneficii care sunt de așteptat de pe urma participării; (7) limitele confidențialității; (8). motive pentru a participa; (9) persoana de contact care răspunde la întrebări privind cercetarea, drepturile participanților la cercetare (a se vedea standardele privind: 3.4.3. *Înregistrări audio și video, realizarea de fotografii, participarea unor terți în calitate de observatori*; 3.7.10. *Dispensarea de consimțământul informat pentru participarea la cercetare*; 3.7.13. *Inducerea în eroare în cazul procesului de cercetare*).

Specialiștii afiliați care conduc studii clinice în sfera psihoterapiei au obligația de a clarifica participanților la cercetare, încă de la bun început următoarele: (1) natura experimentală a tratamentului; (2) serviciile care vor fi sau nu vor fi accesibile grupului de control în situațiile în care este cazul; (3) mijloacele prin care se va realiza selecția pentru grupul experimental (persoanele care primesc tratamentul) și grupul de control; (4) alternative de tratament aflate la dispoziție în condițiile în care cineva nu dorește să participe la cercetare sau dorește să se retragă din cercetare; (5) compensațiile bănești sau de altă natură de care beneficiază participanții la cercetare, când este cazul (a se vedea standardul 3.7.7. *Consimțământul informat din partea participanților la cercetare*).

3.7.3. Consimțământul informat al participanților la cercetare pentru înregistrare vocală și video

Specialiștii afiliați vor obține consimțământul informat al participanților la cercetare înainte de a realiza înregistrări audio și video, cu excepția situațiilor în care: (1) cercetarea constă în observații naturalistice în spații publice și nu se anticipează utilizarea înregistrărilor într-o manieră care poate conduce la identificarea personală sau la daune personale; (2) designul cercetării include inducere în eroare și obținerea consimțământului informat se va realiza doar în perioada de debriefing (a se vedea și standardul 3.7.13. *Inducerea în eroare în cazul procesului de cercetare*).

3.7.4. Clienți/ pacienți/ participanți la formare, subalterni ca participanți la cercetare

Atunci când specialiștii afiliați conduc cercetări cu participarea clienților/pacienților, participanților la programele de educație și formare, a subalternilor, etc. vor realiza pași rezonabili în plan concret în vederea protejării acestora pentru a nu suferi efecte adverse în condițiile în care refuză să participe sau se retrag din cercetare după ce s-au angajat în aceasta.

3.7.5. Dispensarea de consimțământul informat pentru participarea la cercetare

Specialiștii afiliați se pot dispensa de solicitarea și obținerea consimțământului informat din partea participanților la cercetare în condițiile în care: (1) pe baza unei evaluări rezonabile se poate presupune faptul că cercetarea nu dăunează participanților și nu cauzează distress acestora, implică utilizarea de chestionare anonime, observații naturalistice, cercetări în arhive, biblioteci. Publicarea rezultatelor se realizează în condițiile respectării confidențialității, respectiv în condițiile în care acestea sub nici o formă nu cauzează participanților nici un prejudiciu (implicarea acestora în procese penale, civile; daune financiare, punerea în pericol a calității de angajat sau a posibilității de angajare, daune aduse reputației); (2) cercetarea este permisă de reglementări legislative.

3.7.6. Oferirea de stimulente pentru participarea la cercetare

Specialiștii afiliați se vor abține de la oferirea unor stimulente exagerate, care ar putea avea efectul de a constrânge participanții potențiali să participe la cercetare.

Când în schimbul participării la cercetare se oferă servicii profesionale, specialiștii afiliați au obligația de a informa potențialii participanți la cercetare referitor la: natura acestor servicii, riscurile asociate acestora, obligațiile și limitările părților (a se vedea și standardul 3.6.6. *Schimbul de produse/ servicii cu clienții*).

3.7.7. Inducerea în eroare în cazul procesului de cercetare

Specialiștii afiliați nu se angajează în procese de cercetare care recurg la inducerea în eroare a participanților la cercetare cu excepția faptului în care utilizarea tehnicii inducerii în eroare este justificată de potențiala valoare științifică, educativ-formativă, aplicativă a cercetării, respectiv alternativa renunțării la inducerea în eroare nu este una viabilă.

Specialiștii afiliați nu induc în eroare potențialii participanți la cercetare în ceea ce privește faptul că participarea implică durere fizică semnificativă și/ sau distress emoțional.

Specialiștii afiliați au obligația de a explicita participanților la cercetare utilizarea din cauza designului cercetării a oricărei tehnici care a implicat inducerea în eroare a subiecților, atât de repede pe cât este posibil (de preferat în momentul împărtășirii concluziilor participării respectivului participant la cercetare, dar nu mai târziu decât în momentul concluzionării de la capătul procesului de colectare a datelor) și permit participanților de a-și retrage datele dacă aceștia doresc acest lucru (a se vedea standardul 3.7.8. *Debriefing*).

3.7.8. Debriefing

Specialiștii afiliați asigură o promptă oportunitate pentru participanții la cercetare de a obține informații adecvate despre natura, rezultatele și concluziile cercetării și realizează pași rezonabili în vederea identificării oricărui efect negativ,

disconfort neprevăzut și așteptat, în vederea corectării concepțiilor eronate pe care participanții ar putea să le aibă despre procesul de cercetare propriu-zis și pentru asigurarea asistenței dacă aceasta este necesară.

În cazul discutării rezultatelor, specialiștii trebuie să acorde atenție faptului că afirmațiile evaluative pot avea o greutate uneori nebănuită pentru participanți.

Dacă valori științifice sau umane justifică întârzierea împărtășirii sau reținerea acestor informații de către specialiști, aceștia din urmă vor realiza pași rezonabili pentru a reduce riscul de a dăuna.

În situații în care specialiștii implicați în cercetare conștientizează faptul că procedurile utilizate au creat daune unui participant, vor realiza pași rezonabili în plan concret pentru a minimaliza aceste prejudicii.

Specialiștii afiliați vor acționa cu precauțiune când participanții la cercetare le solicită sfaturi legate de teme psihologice sau de altă natură. Aceștia vor recomanda un specialist potrivit în situația în care temele par a fi suficient de serioase pentru a fi nevoie de acces la servicii de specialitate.

Specialistul va asigura informarea adecvată aceluși participant la cercetare care se dovedește a suferi de probleme fizice sau psihice de care nu este aparent conștient și care dacă nu îi sunt comunicate i-ar putea pune în pericol starea de bine din prezent sau din viitor.

3.7.9. Raportarea rezultatelor cercetării

Specialiștii afiliați au obligația de a raporta cu onestitate rezultatele obținute în urma prelucrării datelor cercetării. Nu au voie să prezinte date false pentru care nu au fost făcute în realitate măsurători adecvate. Dacă vor constata erori de colectare a datelor sau de prelucrare a acestora vor face toți pașii necesari pentru corectarea acestora, altfel nu vor publica cercetarea. Dacă vor constata erori în cadrul unor materiale publicate vor realiza corecturile necesare (erată) sau vor retracta și anula cercetarea.

3.7.10. Plagiatul

Specialiștii afiliați nu vor prezenta porțiuni din materiale sau date ale unor cercetări publicate de alți specialiști nici în condițiile în care autorii de drept, lucrările în cauză sunt citați/ citate ocazional. Vor respecta regulile de citare a surselor elaborate de către Asociația Psihologilor Americani în materialele pe care la publică.

3.7.11. Creditarea pentru publicații

Specialiștii afiliați vor fi acreditați pentru cercetările făcute cât și pentru publicarea acestora numai în măsura în care aceștia au avut o contribuție majoră la munca realizată.

Calitatea de autor principal va fi reflectată clar prin contribuția științifică, profesională a persoanei în cauză, independent de statutul academic, social, ierarhic al acestuia. Astfel poziția academică, titlul academic, poziția socială, cea de șef de departament sau de manager într-o instituție nu conferă nimănui credit pentru o poziție principală în cercetare, decât în măsura în care există o acoperire reală prin contribuția adusă la cercetare, publicație și nu prin statutul social sau academic.

În cadrul asumării creditelor pentru munca științifică și publicații se va realiza distincția între contribuție majoră, contribuție semnificativă, contribuție minoră. Contribuțiile minore la cercetare sau la realizarea publicației sunt recunoscute în mod adecvat prin menționarea numelui persoanelor în cauză în note de subsol sau în introducerea materialului.

Specialiștii afiliați care colaborează cu colegi în cadrul unor activități științifice vor discuta în timp util și rezonabil, atât de repede cât este fezabil, respectiv pe măsură ce progresează procesul de cercetare și de elaborare a materialelor scrise, criteriile pe baza cărora se vor stabili meritele/ creditele pentru cercetare și publicații.

3.7.12. Duplicarea datelor publicate

Specialiștii afiliați nu publică drept date originale, date care au fost deja în prealabil publicate. Acest fapt nu împiedică publicarea repetată a datelor în condițiile în care acest fapt este menționat în mod adecvat în respectivele publicații.

3.7.13. Împărtășirea datelor cercetării cu scopul de a fi verificate

După publicarea datelor cercetării, specialiștii afiliați nu rețin datele pe baza cărora au ajuns la respectivele concluzii în fața solicitării lansate de alți specialiști cu scopul de a verifica și reanaliza datele respective și corectitudinea concluziilor la care aceștia au ajuns.

Datele solicitate vor fi puse la dispoziția specialiștilor, pe baza unei solicitări formulate în scris, însoțite de un consimțământ în scris în condițiile în care solicitantii își asumă faptul că: (1) vor utiliza aceste date strict în scop de analiză și verificare; (2) vor proteja confidențialitatea participanților la cercetare; (3) drepturile legale privind proprietatea respectivelor date nu contravin acestui demers (în acest din urmă caz solicitarea se poate realiza în condițiile în care specialiștii care doresc să re-analizeze au acces la date în condițiile în care achită contravaloarea rezonabilă pentru dobândirea acceptului pentru utilizarea lor).

Specialiștii care solicită datele cu scopul re-analizării și verificării pot utiliza datele doar pentru acest scop. Pentru orice altă întrebare a datelor trebuie să solicite acceptul exprimat în scris al proprietarilor intelectuali ai datelor.

3.7.14. Reviewers

Specialiștii care realizează un review al materialelor destinate prezentărilor, propunerilor pentru cercetare, propunerilor pentru a fi publicate, etc. respectă confidențialitatea și drepturile de proprietate intelectuală a autorilor.

3.8. Evaluare

Considerații generale: Specialiștii afiliați vor respecta demnitatea clienților (indivizi, cupluri, familii, etc.), a persoanelor care s-au înscris la programele de formare, a participanților la cercetare. Sunt responsabile de selectarea instrumentelor de evaluare, de procesul de evaluare propriu-zis și de concluziile pe care le derivă în urma procesului de evaluare. Sunt responsabili totodată și de modul cum comunică

celor în cauză rezultatele și de integrarea acestora în procesul de tratament, educație, etc.

3.8.1. Prezentarea caracteristicilor psihologice

Specialiștii afiliați care au pregătirea profesională necesară vor oferi informații despre caracteristicile psihologice ale indivizilor, cuplurilor, familiilor etc. numai după ce au realizat o evaluare adecvată, care să susțină științific și metodologic afirmațiile și concluziile lor, indiferent dacă e vorba de recomandări, rapoarte sau evaluări, precizând limitele instrumentelor (validitate, fidelitate), a etaloanelor utilizate, respectiv a afirmațiilor, concluziilor și recomandărilor lor.

Dacă specialistul realizează că (re)examinarea individului, cuplului, familiei nu este justificată sau necesară, acesta va explica această opțiune, precizând sursele și documentele care stau la baza concluziilor lui.

Specialiștii vor utiliza instrumente de evaluare pentru care dețin competențe, licență de utilizare, respectiv instrumente adecvate care nu presupun competențe speciale sau licență.

3.8.2. Utilizarea instrumentelor de evaluare

Specialiștii afiliați utilizează administrează, adaptează, cotează și interpretează rezultatele instrumentelor de evaluare (scale, teste) și a tehnicilor de evaluare (interviuri structurate și semistructurate) pentru scopuri adecvate și în manieră adecvată (în cadrul procesului de evaluare, intervenție și cercetare).

Specialiștii membrii ai Psi-Quest vor utiliza metodele și tehnicile de evaluare în strictă conformitate cu normele profesionale. Vor folosi doar instrumente de evaluare ale căror caracteristici tehnice (validitate și fidelitate) au fost stabilite, care dețin etalon pentru membrii populației vizate și care sunt însoțite de manual. În condițiile în care utilizează instrumente care nu au fost validate și etalonate pentru populația țintă, psihoterapeuții sistemici vor descrie punctele forte și limitele rezultatelor și interpretărilor acestora obținute cu respectivele instrumente.

Specialiștii afiliați vor folosi metode de evaluare adecvate competențelor lingvistice ale clientului/ pacientului, etc. vor asigura aplicarea instrumentului în limba preferată de acesta, excepție făcând situația în care folosirea unei anumite limbi este relevantă pentru scopul evaluării.

Specialiștii afiliați vor respecta de asemenea legislația în vigoare cu privire la drepturile de autor și de proprietate intelectuală pentru instrumentele de evaluare folosite, promovând și respectând astfel munca și activitatea colegilor lor de breaslă.

3.8.3. Consimțământul informat în procesul de evaluare

Specialiștii afiliați vor solicita consimțământul informat al clientului pentru evaluare și vor prezenta natura, motivele pentru care consideră aplicarea de instrumente de evaluare necesară, dezirabilă. Vor prezenta de asemenea costurile adiționale ale aplicării și interpretării datelor. Vor crea oportunități suficiente pentru clienții/ pacienții participanți la evaluare pentru a pune întrebările pe care le au față de procesul de evaluare și pentru a obține răspunsuri.

Specialiștii afiliați vor informa persoanele fără capacitate deplină de a-și da consimțământul și persoanele pentru care testarea este solicitată în baza reglementărilor legislative, cu privire la natura și scopul serviciilor de evaluare propuse, folosind un limbaj ușor de înțeles pentru persoana care urmează să fie evaluată.

Specialiștii afiliați care folosesc serviciile unui traducător vor cere consimțământul clientului pentru acest fapt și se vor asigura că se va menține confidențialitatea rezultatelor, securitatea instrumentelor, inclusiv a documentelor de evaluare/ diagnoză (a se vedea standardele: 3.2.5. *Delegarea unor sarcini profesionale*; 3.4.1. *Menținerea confidențialității*; 3.8.6. *Prezentarea caracteristicilor psihologice*; 3.8.11. *Interpretarea rezultatelor evaluării*).

3.8.4. Eliberarea rezultatelor instrumentelor de evaluare

Datele obținute pot fi scoruri brute și standardizate, răspunsurile clientului la stimuli sau la întrebările la test, notele, înregistrările și consemnările specialistului, declarațiile și comportamentul clientului în timpul unei examinări. Specialiștii vor oferi datele obținute sub formă de rezultate clientului și, dacă e cazul, unor terți numai cu consimțământul clientului, sau fără acordul acestuia în situațiile prevăzute de lege. Specialiștii vor evita să facă publice datele obținute, cu excepția situațiilor prevăzute de lege, protejând clientul de orice formă de exploatare, abuz și prevenind devalorizarea datelor de evaluare/ diagnoză. Datele de evaluare/ diagnoză reprezintă proprietate a specialistului sau a instituției care realizează evaluarea/ diagnoza și vor putea fi administrate și utilizate doar de către specialiști calificați în folosirea acestor instrumente.

În absența solicitării rezultatelor de către client, specialiștii oferă rezultatele evaluării doar sub constrângerea legii sau a unui ordin judecătoresc.

3.8.5. Construirea, validarea de instrumente de evaluare

Specialiștii afiliați care construiesc sau adaptează teste și alte instrumente de măsurare vor folosi proceduri în acord cu normele internaționale actuale privind proiectarea instrumentelor, standardizarea, validarea, reducerea sau eliminarea erorilor și vor preciza recomandările lor privind folosirea oricărui instrument în manualul de utilizare.

3.8.6. Interpretarea rezultatelor evaluării

În interpretarea rezultatelor evaluării, incluzând aici și interpretările computerizate, specialiștii vor lua în considerare scopul evaluării, precum și numeroși alți factori ca: abilitățile de testare și caracteristicile persoanei evaluate (caracteristici situaționale, personale, lingvistice și culturale) care pot afecta judecata terapeutului sau care pot reduce acuratețea interpretărilor. Specialiștii vor indica orice limitare semnificativă care aduce atingere acurateței interpretării rezultatelor.

3.8.7. Evaluarea realizată de persoane necalificate

Specialiștii nu vor promova/ încuraja folosirea tehnicilor și instrumentelor de evaluare psihologică de către persoane necalificate și neautorizate.

3.8.8. Rezultatele unor instrumente de evaluare perimate

Psihoterapeuții sistemici nu își vor fundamenta deciziile sau recomandările pe instrumente de evaluare depășite/ învechite, pe date care nu mai sunt folosite pentru scopul curent sau care nu corespund normelor de avizare ale metodelor

și tehnicilor de evaluare și asistență psihologică internaționale și celor stabilite de CPR.

3.8.9. Explicarea rezultatelor evaluării

Psihoterapeuții vor oferi persoanei, cuplului, familiei evaluate explicațiile necesare, utile, adecvate înțelegerii rezultatelor evaluării de preferință într-o manieră colaborativă cu sistemul client.

3.8.10. Menținerea securității rezultatelor evaluării

Materialele de evaluare/ diagnoză cuprind manualul instrumentului, instrumentul propriu-zis, protocoale, întrebările sau stimulii utilizați, alte fișe sau formulare necesare și nu includ datele de evaluare/ diagnoză. Specialiștii vor menține integritatea și securitatea materialelor testului și a altor metode de evaluare prin neînstrăinarea lor către persoane care nu au competența necesară, respectând dreptul de proprietate intelectuală prevăzut de lege și obligațiile de tip contractual privind utilizarea instrumentului.

3.9. Serviciile de psihoterapie

Considerații generale: Specialiștii afiliați acreditați să practice o formă de psihoterapie au obligația, în cadrul procesului psihoterapeutic desfășurat cu indivizi, cupluri, familii, copii, adolescenți, grupuri de familii, grupuri de cupluri, de a asigura o îngrijire/asistență psihologică responsabilă, acest fapt însemnând că sunt responsabili de toate intervențiile pe care le produc cu clienții lor, și că tot ceea ce realizează în cadrul tratamentului trebuie să fie în beneficiul acestora din urmă.

3.9.1. Consimțământul informat pentru psihoterapie, confidențialitate și intimitate

Psihoterapeuții vor respecta dreptul clientului individ/cuplu/familie de a-și alege liber terapeutul.

În obținerea consimțământului informat din partea clienților, psihoterapeuții vor informa în prealabil clientul (individul, cuplul, copilul, adolescentul, familia), într-un limbaj accesibil, cu privire la natura și specificul formei de psihoterapie practicate, metodele și tehnicile folosite, riscuri, alternative la procesul terapeutic, caracterul voluntar al participării, (respectiv vor realiza demersurile specifice metodei în cazul clienților care prezintă obligativitatea de a participa la procesul terapeutic), limitele confidențialității, implicarea unor terți, onorarii și vor da curs oricărei alte cereri de informare solicitată de client în acest sens.

Psihoterapeuții vor respecta și facilita dorința explicit exprimată a clientului de a implica alte persoane semnificative în procesul de luare a deciziei referitoare la consimțământul informat.

Psihoterapeuții vor păstra confidențialitatea tuturor informațiilor dobândite în timpul procesului psihoterapeutic. Aceștia pot dezvălui informații confidențiale obținute de la clienți doar în următoarele situații: (1) când sunt obligați prin lege (și chiar și în această situație oferă strict acele informații care au legătură cu scopul demersului juridic); (2) în situații de criză când prin dezvăluirea lor se

poate înlătura un pericol grav evident și iminent ce amenință una sau mai multe persoane (suicid, omucidere, (auto)vătămare - situații în care consimțământul este solicitat ulterior sau se renunță la oferirea psihoterapiei în continuare de către același terapeut); (3) când psihoterapeutul apare ca inculpat într-un proces civil, penal sau într-o acțiune disciplinară, care are o legătură nemijlocită cu procesul terapeutic; (4) când s-a obținut acordul scris al persoanei/ persoanelor implicate, pentru ca datele comunicate de acesta/ acestea să fie dezvăluite într-un anumit context bine definit. Consimțământul verbal nu este suficient, acesta poate fi obținut în situații de urgență după care se obține consimțământul în scris al clienților (practic al fiecărui participant competent la procesul psihoterapeutic în parte).

În cazul în care psihoterapeuții lucrează cu cupluri, familii, grupuri de cupluri/familii au obligația de a nu divulga sistemului client informațiile confidențiale ale indivizilor fără acordul verbal sau scris (după caz verbal) al acestora din urmă.

Psihoterapeuții se vor asigura că informațiile furnizate au fost corect înțelese de către fiecare participant în parte la procesul de psihoterapie.

Psihoterapeuții obțin consimțământul informat din partea tuturor participanților la terapie (inclusiv a copiilor și adolescenților), excepție făcând clienții care au obligativitatea instituită prin lege de a participa la psihoterapie, situație în care terapeutul realizează eforturi rezonabile pentru a facilita o implicare autentică a sistemului client în procesul terapeutic.

Asupra contractului terapeutic se convine cu fiecare membru participant la ședințe în parte. Acordul copilului constituie o condiție necesară în inițierea tratamentului. Adolescenții în principiu au dreptul de a conveni asupra unui contract terapeutic și în lipsa acordului părinților. În practică psihoterapeuții se vor strădui de regulă să obțină consimțământul adolescentului pentru înștiințarea părinților despre demersul său de a participa la psihoterapie. În situații care impun păstrarea confidențialității asupra acestui fapt, psihoterapeutul are libertatea de a lua decizia de nu anunța părinții/ părintele dar este necesar să fie conștient de – și să își asume – consecințele probabile ale menținerii confidențialității asupra acestui fapt. În luarea acestei decizii psihoterapeutul trebuie să cântărească riguros riscurile și beneficiile și să suspende confidențialitatea, de preferabil cu acordul adolescentului, când starea de sănătate psihică sau/ și fizică a acestuia o impune (a se vedea standardele: *3.1.3. Apariția de conflicte între standardele Codului Etic și Legislația națională sau locală, respectiv alte norme, regulamente aflate în vigoare* *3.4.1. Menținerea confidențialității*, *3.4.2. Discutarea limitelor confidențialității* *3.4.5. Dezvăluirea de informații*)

Psihoterapeuții respectă dreptul clientului individual/cuplului/familiei de a lua decizii potrivit vârstei și stării lor generale de sănătate, și în același timp prin prisma cunoștințelor de specialitate și a responsabilității lor profesionale, facilitează explorarea și înțelegerea de către clienți a consecințelor probabile a deciziilor proprii.

Psihoterapeuții vor respecta credințele și practicile, obiceiurile culturale ale clienților lor atâta timp cât acestea nu pun în pericol integritatea fizică și/sau psihică a nimănui, respectiv nu contravin Drepturilor Omului.

Specialiștii vor explora în mod adecvat și vor lua în calcul diferențele culturale dintre participanții la sistemul terapeutic în cadrul procesului terapeutic.

Psihoterapeuții se vor angaja în negocieri mutuale (colaborare) continue cu clienții lor referitoare la conținutul și procesul tratamentului psihoterapeutic.

Dacă psihoterapeutul se află încă în supervizare, dar poate desfășura în mod legal și profesional activitatea terapeutică pentru care se află în supervizare, va aduce la cunoștința clientului acest lucru cât mai curând posibil și de asemenea va face cunoscut numele psihoterapeutului care-l supervizează, dacă este cazul.

3.9.2. Psihoterapia oferită indivizilor, copiilor, adolescenților, cuplurilor și familiilor (nucleale și extinse)

Atunci când în procesul terapeutic sunt implicați cupluri, diade părinți-copiii, familia nucleară, familia extinsă, psihoterapeuții vor clarifica de la începutul relației terapeutice cu fiecare persoană implicată din cine anume se compune configurația de clienți direcți (și vor motiva schimbările propuse în acest sens ori de câte ori le propun). Vor asigura și clarifica regulile privind confidențialitatea și limitele acesteia în anumite condiții.

Psihoterapeuții asigură clientul individual/cuplul/familia că pe durata tratamentului vor decide pentru alegerea și aplicarea celor mai potrivite metode și tehnici, care atât pe termen scurt cât și pe termen lung minimalizează posibilele efecte negative și maximalizează beneficiile din punct de vedere al schimbării terapeutice. Psihoterapeuții răspund personal de alegerile și consecințele directe ale acțiunilor lor în funcție de competența profesională de care dispun.

Unii specialiști au dobândit mai multe calificări profesionale. În vederea evitării conflictului de interes, aceștia vor explicita clienților din ce rol profesional operează.

Pentru a evita conflictul de interese, psihoterapeuții care tratează un minor sau un adult implicat în procese de custodie sau de stabilire a programului de vizitare, nu se va implica totodată în evaluarea juridică care are drept scop stabilirea custodiei, reședinței, programului de vizitare a minorului. Psihoterapeuții pot să ofere informații curții, altor specialiști din sfera sănătății mintale despre minorul pe care îl tratează din perspectiva psihoterapeutului de cuplu și de familie, atâta timp cât nu violează principiul confidențialității sau în condițiile în care este obligat prin lege.

Psihoterapeuții vor respecta și sprijini abilitatea indivizilor, cuplurilor, familiilor, grupurilor de clienți de a lua decizii în interes propriu și de a avea grijă de propria persoană, familie și de ceilalți.

Psihoterapeuții vor avea în vedere și vor ocroti și interesele membrilor de familie care constituie clienți indirecti (cei care nu participă la procesul terapeutic, dar asupra cărora procesul psihoterapeutic are un impact).

În condițiile în care psihoterapeutul este solicitat să îndeplinească roluri care implică conflicte de interes (să depună mărturie în procese de divorț, custodie, să fie solicitat în calitate de expert la procese, sau să fie citat de către judecător etc.) psihoterapeutul va realiza pașii necesari în vederea clarificării, modificării poziției sale, sau va renunța în ultimă instanță în mod adecvat la exercitarea rolului de psihoterapeut dacă nu poate evita conflictul de interes.

Psihoterapeuții își utilizează judecata cea mai bună în a evalua dacă este potrivit sau nu să primească cadouri, beneficii de orice tip luând în considerare situația, diagnosticul, motivația, vulnerabilitatea clientului. Cadourile, beneficiile acceptate de la clienți trebuie să aibă o frecvență minimală, iar valoare acestora poate fi minimală. Specialiștii vor avea grijă ca prin acceptarea cadourilor, beneficiilor să nu compromită relația psihoterapeutică.

3.9.3. Intervenția de criză

În procesele de intervenție de criză psihoterapeuții maximizează beneficiile și minimizează pierderile clienților cu care lucrează.

Psihoterapeuții au obligația de a realiza toate demersurile rezonabile specifice intervenției de criză care au drept scop protecția integrității fizice și psihice a clienților lor (stoparea, împiedicarea survenirii autovătămării, vătămării altora, a neglijării periculoase a persoanelor vulnerabile, a suicidului, omuciderii). În aceste condiții se renunță la confidențialitate și sunt alertați aparținătorii, persoanele semnificative, specialiștii, autoritățile în drept.

Psihoterapeuții au obligația de a documenta în manieră adecvată în scris acțiunile pe care le întreprind în cadrul intervenției de criză.

În condițiile în care intervenția de criză solicită la limită sau excede competențele profesionale personale, sau împovărează în semnificativă măsură psihoterapeutul, acesta va solicita supervizare sau consult din partea unui coleg/unei colege cu competență în domeniu.

3.9.4. Îndrumarea clienților spre alți specialiști

Psihoterapeuții vor modela granițe profesionale pline de eficiență și respect.

Psihoterapeuții vor recomanda clienților lor alți specialiști (cu aceleași competențe sau din domenii profesionale diferite de al lor) în situațiile în care interesul major al clientului cere acest fapt.

3.9.5. Psihoterapia de grup a cuplurilor, familiilor

Când psihoterapeutul recurge la psihoterapie cu grupuri de cupluri sau cu grupuri de familii va clarifica pentru fiecare client, de la bun început, scopul, regulile, metodele și tehnicile utilizate, respectiv rolurile și responsabilitățile fiecărui participant, durata intervenției (în cazul intervențiilor cu durată fixă, limitată în timp), limitele de confidențialitate.

3.9.6. Psihoterapia desfășurată prin mediul electronic

Înainte de a oferi sau accepta realizarea procesului de intervenție în mediul electronic (telefon, internet, orice alt mijloc), psihoterapeuții se asigură de faptul că au cunoștință și respectă reglementările referitoare la utilizarea acestor mijloace în procesul de psihoterapie, și: (1) determină dacă clientul prezintă indicație pentru acest tip de intervenție, luând în calcul nevoile intelectuale, emoționale și fizice ale acestuia; (2) informează clientul despre potențialele limite, riscuri (limite ale confidențialității, limite clinice, limite privind răspunsul la intervenția de criză, posibilitatea ivirii dificultăților de transmisie, etc.), respectiv despre beneficiile acestui tip de intervenție; (3) asigură securitatea mediului lor de comunicare; și (4) oferă psihoterapie prin mediul electronic doar după dobândirea cunoștințelor tehnice necesare operării în aceste medii (obținute prin educație, supervizare).

3.9.7. Asigurarea de psihoterapie pentru clienții care sunt în procese terapeutice cu alți specialiști

În cazul în care clienții beneficiază deja de servicii psihoterapeutice oferite de către alți psihoterapeuți, sau de servicii psihologice oferite de alți specialiști din domeniul medical, psihoterapeutul va examina posibilitatea angajării sale într-o relație terapeutică (dacă aceasta este solicitată) prin analiza condițiilor, beneficiilor potențiale ale clientului, riscurilor de conflict sau a confuziilor care pot să apară. Psihoterapeutul va discuta cu clientul/ sistemul client despre indicația, contraindicația, beneficiile potențiale și limitările angajării lor într-o asemenea colaborare.

Psihoterapeuții pot desfășura co-terapie cu alți colegi care au competențe în acest domeniu respectând standardele bunelor practici specifice acestui sistem terapeutic.

În condițiile în care un psihoterapeut lucrează cu clienți care beneficiază simultan și de alte forme de psihoterapie (individuală, de grup, etc.), și situația o cere, acesta va face toate demersurile adecvate, solicitând și obținând consimțământul clienților săi, pentru a realiza schimbul necesar de informații de specialitate în interesul acestora și va avea grijă de respectarea confidențialității informațiilor.

3.9.8. Relații sexuale cu clienți respectiv cu aparținătorii acestora

Psihoterapeuții nu se angajează cu clienții lor actuali în relații de intimitate sexuală.

Psihoterapeuții nu se angajează în relații de intimitate sexuală cu aparținătorii, tutorii legali, persoanele semnificative ale clienților lor actuali.

Psihoterapeuții nu vor recurge la încheierea prematură a procesului psihoterapeutic în vederea evitării încălcării acestui standard.

Psihoterapeuții nu vor accepta în terapie persoane cu care au avut relații de intimitate sexuală.

Psihoterapeuții nu se vor angaja sub nici o formă în relații de intimitate sexuală cu foștii clienți pentru o perioadă de cel puțin 2 ani de la încheierea terapiei (cu cât durata procesului terapeutic a fost mai îndelungată cu atât și perioada de prohibiție este mai mare).

Psihoterapeuții se vor angaja în relații de intimitate sexuală cu foștii clienți după trecerea perioadei de cel puțin 2 ani de la încheierea (prematură sau la termen) a terapiei doar în condiții extraordinare, aceștia având obligația de a face dovada că nici în timpul terapiei și nici în cei doi ani de la încheierea acesteia nu a existat nici o formă de exploatare a fostului client, incluzând următorii factori relevanți: (1) durata de timp care a trecut de la încheierea psihoterapiei; (2) natura, intensitatea și durata procesului terapeutic; (3) circumstanțele în care s-a produs încheierea procesului; (4) istoricul personal al clientului; (5) probabilitatea producerii unui impact negativ asupra clientului/ pacientului; (6) orice afirmație sau acțiune a psihoterapeutului realizată în decursul procesului psihoterapeutic prin care acesta a sugerat, invitat posibilitatea unei relații sexuale, romantice post-terapie cu clientul.

3.9.9. Întreruperea procesului terapeutic

Când psihoterapeuții se angajează în cadrul locurilor lor de muncă sau în relații contractuale conform cărora au o clară limită de timp în a oferi servicii din sfera rolurilor lor profesionale, vor informa de la bun început beneficiarii serviciilor lor despre acest fapt și în situația în care clienții au nevoie de serviciile respective în continuare, psihoterapeuții sistemici vor realiza eforturi rezonabile în vederea asigurării siguranței și a stării de bine a acestora (a se vedea standardul 3.3.14. *Înteruperea furnizării serviciilor de specialitate*).

3.9.10. Întreruperea și continuarea terapiei

Psihoterapeuții se abțin de la abandonul sau neglijarea clientului. Dacă din motive de boală sau de indisponibilitate justificată a psihoterapeutului procesul terapeutic trebuie întrerupt pentru o perioadă mai lungă de timp, atunci psihoterapeutul va căuta să-i ofere clientului o posibilitate de continuare a terapiei cu un alt coleg psihoterapeut, care are disponibilitatea și competența necesare continuării terapiei și care va putea fi informat cu privire la stadiul în care se află terapia, demersurile terapeutice începute sau finalizate până în acel moment, cu consimțământul clientului.

Psihoterapeuții se vor asigura de faptul că pe durata inaccesibilității proprii persoane din varii motive, clienții care au nevoie de intervenție în regim de urgență, beneficiază de intervenții adecvate din partea unui coleg/ a unei colege.

3.9.11. Continuarea terapiei cu un alt terapeut

Psihoterapeutul care preia un client, de la un coleg care din motive justificate nu mai poate continua actul terapeutic, va examina cu atenție conținutul demersului, potențialul de risc, beneficiile, iar dacă e nevoie îl (îi) poate consulta pe cel (cei) care au fost implicat(ți) în procesul psihoterapeutic și abia apoi va decide modalitățile de continuare a terapiei.

3.9.12. Încheierea procesului terapeutic

Psihoterapeuții încheie procesul psihoterapeutic al sistemului client (individ, cuplu, familie, grupuri de cupluri, de familii, copii, adolescenți), când survine în mod evident oricare din următoarele situații în care clienții: (1) nu mai au nevoie de acest serviciu; (2) nu mai beneficiază de pe urma continuării intervenției psihoterapeutice; (3) ar avea de suferit dacă se continuă procesul psihoterapeutic; (4) solicită în mod explicit încheierea (psihoterapeuții vor respecta dreptul oricărui client de a se retrage oricând din procesul terapeutic fără a oferi explicații în cazul în care nu doresc și fără ca aceștia să sufere vreun prejudiciu).

Psihoterapeuții pot încheia prematur procesul psihoterapeutic în condițiile în care sunt amenințați fie de client, fie de aparținătorii acestuia, respectiv se confruntă cu un pericol produs din partea acestora.

3.9.13. Respectul față de propria persoană și protecția propriei persoane

Psihoterapeuții au obligația - în vederea atingerii și menținerii unui nivel optim de funcționare în rolurile profesionale - de a se angaja în activități de auto-îngrijire și auto-întreținere profesională recunoscând stresul unic pe care îl implică practicarea profesiei de psihoterapeut.

Specialiștii își vor monitoriza propriul stil de viață personal și profesional în vederea menținerii vigilenței față de semnele unor disfuncții la nivel personal.

Psihoterapeuții se vor abține de la implicarea în activități profesionale în situațiile în care competența lor profesională este serios compromisă.

Specialiștii au obligația de a recurge la psihoterapie personală, supervizare în situațiile în care problemele lor personale interferează sau prezintă probabilitatea de a interfera cu exercitarea competenței a profesiei.

Specialiștii se vor proteja de prejudiciile, daunele grave sau de violarea drepturilor lor umane fundamentale, care pot surveni în timpul exercitării rolurilor lor profesionale.

Specialiștii, atunci când iau în considerare posibilitatea de a oferi asistență de specialitate pro bono, merită să cântărească și să determine care ar fi cea mai adecvată modalitate de a utiliza cu maximum de beneficii timpul, energia și cunoștințele lor atunci când vin în întâmpinarea responsabilității pe care, ca membri ai breslei, o au față de societate. Atunci când se angajează în activități profesionale desfășurate pro bono vor trasa granițe rezonabile în urma cântării circumstanțelor personale și a muncii desfășurate în absența unui onorariu.

IV. DISPOZIȚII FINALE

Codul Etic inițial a fost adoptat în Adunarea Generală din 03.05.2013.

La compilarea prezentului Cod Etic și de Conduită Profesională au lucrat următorii membrii fondatori ai asociației: dr. Školka Enikő și Orbán Mária

A intrat în vigoare la data de 07.05.2013.

A devenit accesibil și pe pagina web oficială a Asociației „Psi-Quest” la data de 14.05.2015.

Prezentul document intitulat „Codul Etic și de Conduită Profesională” conține în total 33 de pagini.

V. BIBLIOGRAFIE UTILIZATĂ

Pentru compilarea Codului Etic și de conduită profesională a specialiștilor din sfera sănătății mintale, membrii ai Asociației „Psi-Quest” au fost utilizate următoarele surse bibliografice:

Canadian Code of Ethics for Psychologists (2000), Third Edition, Canadian Psychological Association, <http://www.cpa.ca/ethics.html>

Code of Ethics and Conduct (2009), Ethics Committee of British Psychological Society, The British Psychological Society, Leicester, United Kingdom, p. 1-31.

Code of Ethical Conduct, Standards of Clinical Practice and Guidelines for Registered Clinical Counsellors (2008/ 2011), Adopted in 2008, Amended în 2009, 2010, 2011, p.1-117.

Code of Ethics (2012), American Association for Marriage and Family Therapy, USA, p. 1-11.

- Code of Ethics and Practice (2011), The Association for Family Therapy and Systemic Practice in the United Kingdom, p.1-3.
- Code of Ethics of the European Family Therapy Association - EFTA, (2012), Florence, Brussels, Oslo, p.1-5.
- Codul de etică, disciplină și deontologie profesională (2013), Federația Română de Psihoterapie, p. 1-14.
- Codul deontologic al profesiei de psiholog cu drept de liberă practică (proiect), Colegiul Psihologilor din România, p. 1-19.
- Codul deontologic al profesiei de psiholog cu drept de liberă practică (2004), Colegiul Psihologilor din România, p. 1-15.
- Codul Etic (2006), Asociația de Terapie Sistemică Familială „Pro Familia” Miercurea-Ciuc, p.1-8.
- Codul Etic și de Conduită Profesională (2013), Asociația de Terapie Sistemică Familială „Pro Familia” Miercurea-Ciuc, 1-39
- Ethical Principles Of Psychologists and Code of Conduct (2002/ 2010), American Psychological Association, Adopted in 2002, Amendments in 2010, Washington DC, USA, p.1-15.
- <http://dexonline.ro/definitie/manipulare>
- Magyar Családterápiás Egyesület Etikai Kódexe (Codul Etic al Asociației Ungare de Terapie Familiei), Keszthely, (2013), Magyarország, p.1-8.